

LIETUVOS VERSLO ĮMONIŲ IR NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ APKLAUSA APIE FILANTROPIJĄ

(KIEKYBINIO TYRIMO ATASKAITA)

TURINYS

PAGRINDINĖS IŠVADOS	2
INFORMACIJA APIE TYRIMĄ.....	9
TYRIMO REZULTATAI.....	11
ASOCIACIJOS, SUSIJUSIOS SU ŽODŽIU “FILANTROPIJA”	11
ASOCIACIJOS, SUSIJUSIOS SU ŽODŽIU “LABDARA”	13
ASOCIACIJOS, SUSIJUSIOS SU ŽODŽIU “PARAMA”	15
ASOCIACIJOS, SUSIJUSIOS SU ŽODŽIU “IŠMALDA”	18
FILANTROPIJOS VAIDMUO VISUOMENINIAME GYVENIME.....	20
POŽIŪRIS Į LABDARINGĄ VEIKLĄ/PARAMOS TEIKIMĄ.....	23
MOTYVACIJOS “MECHANIZMAI”	28
LABDARINGOS VEIKLOS/PARAMOS OBJEKTAI.....	32
LABDAROS/PARAMOS FORMOS BEI JŲ PRIIMTINUMAS	34
LABDAROS/PARAMOS DONORŲ ŽINOMUMAS	36
LIETUVOS JURIDINIAI ASMENYS – LABDAROS/PARAMOS DONORAI	36
ŽINOMI LIETUVOS ŽMONĖS – LABDAROS/PARAMOS DONORAI	38
UŽSIENIO JURIDINIAI ASMENYS – LABDAROS/PARAMOS DONORAI	39
UŽSIENIO PRIVATŪS ASMENYS – LABDAROS/PARAMOS DONORAI.....	39
POŽIŪRIS Į LABDAROS SUBJEKTUS IR OBJEKTUS.....	40
TEISINĖS APLINKOS LABDAROS /PARAMOS TEIKIMUI LIETUVOJE VERTINIMAS	43
SOCIALINĖS APLINKOS LABDAROS /PARAMOS TEIKIMUI LIETUVOJE VERTINIMAS	45
MORALINĖS APLINKOS LABDAROS /PARAMOS TEIKIMUI LIETUVOJE VERTINIMAS	48
ĮSTATYMINĖS BAZĖS POKYČIAI IR JŲ ĮTAKA LABDARINGOS VEIKLOS VYSTYMUISI LIETUVOJE	50
DONORŲ AKTYVUMO VERTINIMAS BEI KLIŪTYS LABDARINGOS VEIKLOS VYSTYMUISI LIETUVOJE	53
VERSLO IR NVO ATSTOVŲ VERTYBINĖS ORIENTACIJOS.....	56
INFORMACIJOS ŠALTINIAI APIE LABDAROS/PARAMOS TEIKIMĄ.....	62

PAGRINDINĖS IŠVADOS

Daugumai apklausos dalyvių žodis “filantropija” asocijuojasi su vienu ar kitu dalyku. Dominuoja asociacijos artimos filantropijos sąvokos apibrėžimui. Sąlyginai didžiausią svorį šių asociacijų grupėje turi asociacijos, siejamos su parama, rėmimu, pagalba, labdaringa veikla, negražinama, geranoriška pagalba kitiems, visuomenine veikla. Išskiriamos ir charakteringos tokia veikla užsiimančių žmonių savybės: išsilavinęs, turtingas, išžymus, įtakingas žmogus. Pabrėžiamas veiklos tikslumas: socialinių projektų rėmimas, pagalba kūrėjams (muzikantams, atlikėjams, talentingiems žmonėms) bei jos galutinis tikslas – visuomenės gerovės kėlimas. Atskirai reikia pažymėti, kad apklausos dalyviams filantropijos sąvoka asocijuojasi ir su G.Soros ir jo fondo veikla. Toks filantropijos sąvokos sinonimiškumas būdingas visoms tyrime dalyvavusioms respondentų grupėms: (ekspertams, politikams, eiliniams Lietuvos gyventojams. Neigiamų asociacijų grupė nedidelė. Šios asociacijos dažniau siejamos su paramos recipientais, neigiamu požiūriu į prašytojus, gavėjus (žmogus nenorintis nieko daryti, tik gyventi kitų sąskaita, vaidyba, netikrumas, apsimitinėjimas, susiraukęs, nepatenkintas žmogus) bei paties davimo proceso skaidrumu (čia irgi yra interesų, čia irgi yra korupcijos) ar tiesiog nemaloniu žodžio “filantropija” skambesiu (su kažkuo neigiamu, labai atgrasiai skamba). Asociacijos su moralinėmis savybėmis atspindi pagrindinius filantropinės veiklos stimulus (nesavanaudiškumą, atjautą, supratingumą, užuojautą, rūpestingumą, aukštus idealus). “Lingvistinės” asociacijos dažniau siejamos su lotyniškąja žodžio prasme ir taipogi turi stipresnę teigiamą atspalvį.

Žodis “labdara” labiausiai asocijuojasi su labdaringos veiklos turiniu: pagalba, pašalpa žmonėms, pagalba vargstantiems, neturintiems, nuskriaustiems, neatlygintinu materialinių dalyku davimu, dovanojimu bei moraliniu, psichologiniu palaikymu. Būtent šios asociacijos turi didžiausią svorį šioje asociacijų grupėje. Jos labai artimos, sinonimiškos filantropijos suvokimui. Tiek verslo, tiek ir NVO sektoriaus atstovų manymu, labdaringa veikla neapsiriboja vien materialiais dalykais, tai kartu ir psichologinė ir moralinė parama. Nors akivaizdus teigiamų asociacijų dominavimas, tačiau reikia pažymėti, kad žodis “labdara”, skirtingai nei žodis “filantropija”, apklausos dalyviams, nors ir ne taip stipriai kaip eiliniams Lietuvos gyventojams, vis tik siejasi ir su neigiamais dalykais. Ko gero stipriausiai su labdara susijusį negatyvumą atspindi šios asociacijos: įvairūs nereikalingi daiktai, “skudurynai”, dėvėti drabužiai, seni drabužiai iš Vakarų, maisto produktai, vaisiai, kurių pasibaigęs galiojimo laikas. Neigiamą atspalvį turi ir asociacijos, susijusios su labdaringos veiklos tikslumo, skaidrumo, motyvacijos kvestionavimu (labdara pardavinėjama, o ne duodama, pasireklamavimas, pinigų išmetimas, kur jie bus panaudoti); gavėjų sąžiningumu, moralumu (daug sukčiaujančių, netikrų prašytojų). Metaforiškos neigiamos: dvokas, prakaitas, prakaituoti drabužiai, ubagas, vargšas. Priežastinės neigiamos: tinginystė. Šios asociacijų grupės daugiau rodo negatyvų požiūrį į gavėjus. Tačiau jos nėra taip stipriai pabrėžiamos, lyginant su eiliniiais Lietuvos gyventojais. Asociacijos, susijusios su moralinėmis savybėmis, identiška filantropijai, atspindi labdaringos veiklos stimulus ir tikslą (geranoriškumas, gerumas, atjauta, gailestis, geri darbai, rūpestis visuomenės gerovės kėlimu). Emocine prasme žodis “labdara” taip pat labiau sietinas su teigiamais dalykais.

Žodis “parama” stipriausiai asocijuojasi su finansine parama, momentine pagalba pinigais. Skirtingai nei labdara, parama labiau siejama su tikslingumu (įvairūs renginiai, akcijos, koncertai, projektų rėmimas, konkreti pagalba konkrečiam tikslui, sričiai, žmogui, sumanymui), tačiau kartu neatmetama pagalbos galimybė skurstantiems. Labiau pabrėžiama piniginė, o ne daiktinė rėmimo išraiška. Parama mažiau siejama su aukojimu, dovanojimu ar neatlygintinu davimu, svarbus ir recipiento potencialas. Verslo sektoriaus atstovai paramą labiau sieja su pagalba pinigais, skurstančiųjų šelpimu bei įvairių renginių, akcijų, koncertų rėmimu. NVO sektoriaus atstovai labiau pabrėžia paramos tikslingumą, kryptingumą (projektų, programų rėmimą). Žymiai mažiau ir neigiamų asociacijų. Jos mažiau “piktos” (asociali šeima, elgeta, vargšas, nemokami pietūs, maisto talonai). Minimas, tačiau stipriai nepabrėžiamas veiklos savanaudiškumas (norint išsireklamuoti, pagalba susijusi su savo interesais, nauda). Moraliniai aspektai siejami su gera valia, atjauta, gerumu, nuoširdumu, supratingumu. Skirtingai nei žodis “labdara”, žodis “parama” respondentams nekelia stiprių neigiamų emocijų. Jis daugiau siejamas su liūdesiu. Asociacijų grupėje, tiesiogiai susijusioje su paramos gavėjais, daugiau pabrėžiamas “pozityvas” (terminas diskusinėje grupėje vartotas apibrėžti perspektyviems labdaringos veiklos/paramos recipientams duodantiems “gražą” ir donorams, ir visuomenei apskritai), t.y. pagalba jauniems, gabiems, versliems, jaunimui, jauniems menininkams, sportininkams, studentams, moksleiviams. Išskiriamos tokios sritys kaip menas, kultūra, sveikatos apsauga (jos modernizavimas) ir pan. Atskirai reikėtų paminėti socialinę sritį ir jos recipientų rėmimą (vaikai, neįgalieji, ligoniai, daugiavaikės šeimos). Asociacijos, tiesiogiai susijusios su davėjais, konkrečios (labdaros fondai, paramos, tiksliniai fondai), neutralios (rėmėjai verslininkai, rėmėjai pavieniai asmenys, užsienio lietuviai), metaforiškos (Gerųjų Samariečių draugija), kategoriškos (remia turtingi, tai jų privilegija). Kitos asociacijos arba padrikos asociacijos rodo tam tikrą paramos suvokimo chaotiškumą, prieštarumą, t.y. į vieną suplakami keli dalykai – valstybės parama (socialinės pašalpos, kreditai), juridinių ar privačių asmenų parama konkrečioms gyventojų grupėms, projektams ar organizacijoms, asmeniniai - šeimyniniai santykiai (artimųjų rėmimas: tėvai - vaikus, pensininkai - vaikus), užsienio šalių organizacijų/sąjungų parama (ES parama). Dalį asociacijų galima pavadinti lozunginėmis (būtina, reikalinga veikla) ar neapibrėžtomis (norma).

Žodis “išmalda” apklausos dalyviams pirmiausiai asocijuojasi su prašytojais, maldavimu, atkištu delnu, tikėjimusi, kad kažką gausi (tai, kas išmaldauta, prašai, kol išprašai). Ji yra apibrėžiama kaip smulkus šelpimas, dažniausiai pinigais. Dalies respondentų manymu, kai kam tai gyvenimo būdo pasirinkimas, pagrindinis pragyvenimo šaltinis. Šis išmaldos aspektas interpretuojamas dvejopai. Viena vertus, tai skurstančiųjų šelpimas. Kita vertus, tai parama specifinei kategorijai recipientų – šventą gyvenimą gyvenantiems atsiskyrėliams. Išmalda stipriausiai siejama su negatyvumu. Lyginant su labdara ar parama, neigiamos asociacijos siejamos su išmalda yra stipresnės, “pikčiausios” (kaip ir eilinių Lietuvos gyventojų) (girtos senės prie “Aušros vartų”, gatvės “dėžutės” su pinigais, keletas centų gal tariamam elgetai, apgaulė, piktnaudžiavimas, čigonų būrys) ir pan. Prašantys išmaldos asocijuojasi ir su visiškai asocialiais asmenimis: alkoholikais, prasigėrusiais ir su labiausiai pažeidžiamomis socialinėmis grupėmis (skurstančiais vaikais, senukais, neįgaliaisiais). Tarp neigiamų asociacijų reikėtų išskirti situacines (prie parduotuvių, turgaus, konteinerių, gatvėse). Negatyvus požiūris į išmaldą labiau būdingas apklausos dalyviams vilniečiams, verslo sektoriaus atstovams, didelėms įmonėms/organizacijoms, jaunesniems respondentams iki 40 metų, turintiems humanitarinį bazinį išsilavinimą, moterims. Neigiamos emocinės asociacijos dažniau siejamos su žmogiškojo orumo praradimu (prašančiojo nusižeminimu) arba metaforiškos: “šaltis”, “vargas”, “alkis”, “badas”, “siaubinga šalies gėda”. Jos taip pat atspindintį ir kartais beviltišką prašančiojo padėtį (paskutinė viltis, nesugebėjimas pasirūpinti savimi). Teigiamos emocinės asociacijos siejamos su užjauta, prašančiojo padėties suvokimu, metaforiškos: “duona”, “druska” gali būti skirtingai interpretuojamos. Išmaldos davimas dažniau siejamas su gailėsčiu, užuojauta nei geranoriškumu. Kitos asociacijos rodo, kad išmalda laikoma politikų veiklos, valstybės aplaidumo, nesąžiningumo rezultatu. Respondentų manymu, šis reiškinys labiau būdingas dideliems miestams ir turi tendenciją didėti. Žodis “išmalda” taip pat yra sinonimas socialiniam nesaugumui apibūdinti (niekas nepasaugotas nuo tokios padėties).

Filantropijos vaidmuo visuomenės gyvenime, respondentų manymu, yra įvairialypis. Neabejotinai svarbiausia aptariamos veiklos funkcija yra socialinė - visuomeninė. Ji siejama su finansine ir kitokia parama, pagalba atskiroms socialinėms grupėms (skurdžiams, neįgaliems, vaikams, šeimoms) ar organizacijoms/renginiams (NVO, fondams, atskiriems projektams) bei visuomenės gyvenimo sritims (socialinei rūpybai, medicinai, kultūrai, menui, mokslui). Donorai perima dalį valstybės funkcijų bei kompensuoja finansavimo stoką iš valstybės biudžeto minėtoms sritims. Tai ne tik sąlygoja priešpriešos tarp atskirų socialinių grupių mažėjimą, bet ir tolimesnę visuomenės raidą, visuomenės gerovės didėjimą, pragyvenimo lygio kilimą. Ne mažiau svarbus ir moralinės aplinkos kūrimo aspektas. Filantropinė veikla, respondentų manymu, tai atjautos, užuojautos, nesavanaudiškumo, tam tikros visuomenės dalies dvasingumo ir kitų dorovinių savybių atspindys. Kartu tai ir stipri įtaka atsakomybės, pareigos jausmo ugdymui. Respondentų teigimu, tai ypač liečia donorus. Apklausos dalyviai pabrėžia, kad tiek moraline, tiek socialine prasme filantropinė veikla - tai investicija į bendruomenes, jų atkūrimą, visuomenės solidarumo stiprinimą. Ugdomoji/ugdymo funkcija, besiremianti moraliniais/doroviniais elementais bei socialiniais aptariamos veiklos motyvais, daro įtaką asmenybės ugdymui, jos mąstymui, aktyvumui.

Šalia teigiamų filantropinės veiklos vaidmens aspektų respondentai įvardija ir neigiamus aptariamos veiklos bruožus. Respondentų nuomone, filantropinė veikla nors ir remiasi tvirtais pozityviais moraliniais principais, tokiais kaip geranoriškumas, atjauta ir pan., nėra apsaugota nuo blogybių, būdingų bet kuriai kitai visuomenės gyvenimo sričiai. Dėl įstatymų netobulumo, dažnos jų kaitos, veiklos viešumo ir skaidrumo stokos, nepakankamos kontrolės, amoralumo filantropinė veikla, pasak respondentų, tampa puikia priedanga pinigų plovimui, mokesčių vengimui ar asmeninio pasipelnymo šaltiniu (parama nueina ne ten, kur reikia, ne pagal paskirtį, kartais parama parduodama rinkos kainomis). Kita vertus, nepakankamai susiformavusi teisinė aplinka skatina užsiimti aptariama veikla neoficialiai, siekiant išvengti painios apskaitos ar kitų papildomų rūpesčių, išskylančių dėl finansinės atsiskaitomybės. Esama situacija naudojasi ir paramos gavėjai neteisėtai ar per daug lengvai gaudami paramą. Neigiamai vertinamas ir politikų brovimasis į šią veiklos sritį, panaudojant tai politinio kapitalo kaupimui, savireklamai, priešrinkiminėms kampanijoms (politikai savo vardu dalija svetimus pinigus). Tarp neigiamų aspektų įvardijama ir nepakankamai susiformavusi socialinė (neigiamas visuomenės požiūris, per maži veiklos mastai, lyginant su visuomenės poreikiais) bei moralinė aplinka (supratimo, įvertinimo, dėkingumo stoka) filantropinei veiklai Lietuvoje. Respondentų manymu, dėl minėtų priežasčių aptariama veikla turi daugiau lokalinio pobūdžio poveikį (atskiroms gyvenimo sritims ar socialinėms grupėms). Atskirais atvejais teigiamos filantropinės veiklos paskatos sąlygoja neigiamą rezultatą –visišką paramos recipientų neveiklumą.

Absoliuti dauguma apklausos dalyvių sutinka su tuo, kad labdara/parama suteikia galimybę įgyvendinti neįprastus, originalius, novatoriškus projektus, kurie nėra remiami iš valstybės biudžeto, bei pabrėžia ir tai, kad Lietuvoje yra socialinių grupių, kurios šiandien neišgyventų be rėmėjų paramos. Beveik du trečdaliai apklausos dalyvių mano, kad labdara – tai galimybė žmogui “atsistoti ant kojų”. Tuo tarpu nuomonė apie galimą tokios paramos poveikį recipientams nevienalytė. Didesnė dalis respondentų mano, kad žmogus, įpratęs prašyti ir gauti neatlygintą paramą, galų gale tampa visiškai priklausomas nuo rėmėjų. Tačiau tik pusė respondentų mano, kad trumpalaikė parama slopina iniciatyvą ir neskatina patiems ieškoti būdų, kaip spręsti savo problemas.

Absoliuti dauguma respondentų pažymi, kad tarp turtingų žmonių visada atsiras norinčių padėti tiems, kuriems nepasisekė gyvenime, tačiau tuo pačiu pabrėžia, kad uždirbę didelį turtą savo sunkiu darbu žmonės turi turėti pasirinkimo laisvę, atiduoti dalį savo turto labdarai ar to nedaryti. Beveik du trečdaliai respondentų mano, kad labdaros/paramos teikimas nėra privaloma prievolė turtingiems žmonėms. Beveik toks pats skaičius – nesutinka, kad labdara žemina žmones. Tyrimo rezultatai rodo, kad apklausos dalyviai abejoja labdaros/paramos skirstytojų ir ypač gavėjų moralumu. Dauguma apklausos dalyvių sutinka su teiginiu, kad Lietuvoje yra socialinių grupių, kurios neteisėtai naudojami labdaros/paramos gavėjų geranoriškumu. Du trečdaliai respondentų įsitikinę, kad labdara/parama dažniausiai nepasiekia tų, kuriems jos reikia. Verslo ir NVO sektorių atstovų požiūris į kai kuriuos moralinius aspektus skiriasi. Verslo sektoriaus atstovai labiau nei NVO sektoriaus linkę pritarti teiginiui, kad tarp turtingų žmonių visada atsiras norinčių padėti tiems, kam nepasisekė gyvenime. Tarp aptariamo sektoriaus atstovų taip pat daugiau manančių, kad kaltės jausmas gali skatinti poreikį užsiimti labdaringa veikla. Verslo sektoriaus atstovai kritiškiau vertina galimas labdaringos veiklos pasekmes gavėjams, t.y. dažniau pabrėžia, kad labdara žemina žmones. Verslininkai griežtesni ir “dalintojų” atžvilgiu. Net du trečdaliai jų mano, kad labdara parama dažniausiai nepasiekia tų, kuriems jos reikia. Tuo tarpu NVO sektoriaus atstovų nuomonė šiuo klausimu pasidalijo per pusę. Pusė jų pritaria teiginiui, kad labdara/parama dažniausiai nepasiekia tų, kuriems jos reikia, kita pusė – nepitaria tam.

Maždaug kas antras apklausos dalyvis mano, kad labdara negalėtų būti panaudota kaip priedanga pinigų plovimui. Daugiau nei du trečdaliai respondentų mano, kad valdžia, siekianti maksimalios kontrolės visoms gyvenimo sritims yra pagrindinis šios veiklos stabdys. Verslininkai labiau nei NVO sektoriaus atstovai linkę manyti, kad labdara –tai pinigų plovimo būdas. Skiriasi ir abiejų sektorių atstovų požiūris į valdžią, siekiančią maksimalios kontrolės visoms gyvenimo sritims taip pat ir labdaringai veiklai. Daugiau du trečdaliai apklausoje dalyvavusių verslininkų mano, kad dėl šios totalinės kontrolės valdžia tampa pagrindiniu labdaringos veiklos vystymosi stabdžiu. Panašus skaičius NVO atstovų taip pat linkę manyti. Tačiau reikia pažymėti, kad tarp šio sektoriaus atstovų, lyginant su verslininkais, gerokai daugiau nepritariančių šiai minčiai (atitinkamai 33% ir 20%) ir dvigubai mažiau neturinčių nuomonės aptariamam klausimui (atitinkamai 13% ir 5%).

Apklausos dalyvių manymu, empatija (geranoriškumas, atjauta) neabejotinai yra pagrindinis labdaringos veiklos motyvas. Antrai grupei galima priskirti moralinę pareigą ir norą išgarsėti, dėmesio siekimą. Trečiai grupei - moralinį pasitenkinimą bei privačią savanorišką iniciatyvą. Finansiniai motyvai yra penktoje vietoje pagal svarbą ir sudaro atskirą motyvų grupę. Sąlyginai mažiausią įtaką labdaringai veiklai turi kaltės jausmas ir visuomenės tradicija. Akivaizdu, kad skiriasi dviejų aptariamų sektorių atstovų požiūris į labdaringos veiklos motyvaciją. Šalia geranoriškumo, kaip labiausiai motyvuojančio labdaringą veiklą, verslininkai dar pabrėžia moralinės pareigos, noro išgarsėti, vidinio poreikio, moralinio pasitenkinimo, finansinius bei politinius motyvus. Galima teigti, kad, verslininkų nuomone, užsiimti labdaringa veikla skatina prieštaraujantys dalykai – altruizmas ir naudos siekimas (tiek finansinės, tiek ir politinės). NVO sektoriaus, atstovų manymu, šalia geranoriškumo svarbus moralinis pasitenkinimas bei vidinis poreikis. Galima nauda ar jos siekimas nėra pabrėžiamas. Požiūriui į labdaringos veiklos/paramos teikimo motyvaciją įtakos turi ir kitos respondentų charakteristikos: bazinis išsimokslinimas, gyvenamoji vieta, vertybinės orientacijos.

Tyrimo rezultatai leidžia teigti, kad svarbiausių motyvų trejetukas, respondentų manymu, yra toks: geranoriškumas, noras padėti, atjauta, moralinė pareiga ir finansiniai motyvai. Mažiausiai svarbus – kaltės jausmas.

Du trečdaliai apklausos dalyvių mano, kad mokslas, švietimas ir sveikatos apsauga turėtų būti finansuojami tik iš valstybės biudžeto. Kas trečias mano, kad minėtas sritis galėtų remti ir labdaringos organizacijos/fondai, ir valstybės.

Maždaug kas antras apklausos dalyvis mano, kad ir socialinė rūpyba, kultūra bei aplinkosauga taip pat turėtų būti tik valstybės rūpestis. Dažniau nei keturi iš dešimties – mano, kad šias sritis galėtų remti ir labdaringos organizacijos/fondai, ir valstybė.

Knygų leidyba, dažniau nei kas antro respondento manymu, turėtų būti bendras labdaringų organizacijų/fondų ir valstybės rūpestis. Išskirtiniam valstybės prioritetui šioje srityje pritaria kas penktas respondentas, dažniau nei kas dešimtas – mano, kad knygų leidyba turėtų rūpintis tik privatūs asmenys.

Profesionalaus meno (dailės, teatro, muzikos) rėmimu, dažniau nei kas antro respondentų manymu, turėtų rūpintis ir labdaringos organizacijos/fondai, ir valstybė. Kas ketvirtas – mano, kad tai tik valstybės reikalas. Tik nežymi dalis respondentų mano, kad profesionaliu menu turėtų rūpintis tik privatūs asmenys ar visuomeninės organizacijos.

Saviveiklinio meno rėmimu, dažniau nei kas antro respondentų teigimu, turėtų rūpintis ir labdaringos organizacijos/fondai, ir valstybė. Skirtingai nei profesionalaus meno atveju labiau pabrėžiamos privačių asmenų bei labdaringų organizacijų/fondų vaidmuo finansiškai remiant aptariamą sritį nei išskirtinis valstybės vaidmuo.

Skirtingai nei atskirų visuomenės gyvenimo sričių atveju, išskirtinis socialinių grupių ar organizacijų finansavimas iš valstybės biudžeto lėšų nėra taip stipriai pabrėžiamas. Išimtis tik studentų ir moksleivių finansavimas. Respondentų manymu, šiuo atveju valstybės indėlis, respondentų manymu, turėtų būti didesnis nei visuomeninių organizacijų. Turint galvoje kitas sritis dažniau minimos bendros labdaringų organizacijų ir valstybės pastangos. Ypač tai pasakytina apie gabius jaunos menininkus, mokslininkus, sportininkus, neįgaliuosius bei organizacijas užsiimančias žalingų įpročių prevencija ir reabilitacija bei organizacijas užsiimančias nusikalstamumo prevencija ir reabilitacija.

Ligonių, sergančių sunkiomis, retomis ligomis, nukentėjusių nuo gaivalinių nelaimių ar ekologinių katastrofų., daugiavaikių, mažai aprūpintų šeimų finansavimas, didesnės dalies respondentų manymu, taip pat turėtų remtis bendromis visuomeninių organizacijų ir valstybės pastangomis. Tačiau šiuo atveju pakankamai didelė dalis respondentų pasisako už išskirtinį finansavimą iš valstybės biudžeto lėšų.

Nuomonė apie rūpinimąsi našlaičiais ar vaikais, likusiais be tėvų globos bei nukentėjusiais nuo karo pasidalijo per pusę. Pusė respondentų mano, kad tai turėtų būti bendras labdaringų organizacijų/fondų ir valstybės, kiti mano, kad tai išskirtinai valstybės reikalas.

Religinių organizacijų finansavimą, respondentų manymu, reikėtų deleguoti labdaringsoms organizacijoms/fondams (31%), privatiems asmenims (23%) arba visai neremti (16%). Tačiau tuo pačiu reikia pažymėti, kad, kas ketvirto respondento teigimu, tai kartu galėtų daryti ir labdaringos organizacijos/fondai, ir valstybė.

Nuomonė apie tautinių mažumų rėmimą taip pat nevienalytė. 39% respondentų mano, kad jas turėtų remti ir labdaringos organizacijos, ir valstybė. 17% – mano, kad tai turėtų daryti labdaringos organizacijos/fondai. 15% respondentų teigimu tai tik valstybės reikalas. Beveik toks pats skaičius (14%) mano, kad tautines mažumas turėtų remti tik privatūs asmenys. 12% respondentų mano, kad jų visai nereikia remti.

41% respondentų mano, kad pilietines iniciatyvas turėtų remti ir labdaringos organizacijos/fondai, ir valstybė. 22% - teigia, kad tai turėtų būti labdaringų organizacijų/fondų reikalas. 16% - mano, kad pilietines iniciatyvas turėtų remti tik privatūs asmenys. Kas dešimtas respondentas yra prieš bet kokią šios veiklos rėmimą.

Dauguma respondentų mano, kad Lietuvos visuomenei vienodai priimtinos įvairios labdaros/paramos formos. Tuo tarpu, kalbant apie tam tikros formos priimtinumą sau asmeniškai, dažniau nei kas trečias apklausos dalyvis teigė, kad tai priklausytų nuo aplinkybių. Dažniau nei kas ketvirtas minėjo kitą materialinę paramą, tiesioginiai suteikiamą paramos gavėjams privatiems asmenims. Kas penktas mano, kad priimtinausias yra tiesioginės išmokos paramos gavėjams privatiems asmenims. Netiesioginę paramą, skiriant lėšas projektams remti, kaip priimtinausią mini tik kas dešimtas apklausos dalyvis.

Apklausos dalyviai gerai informuoti ir apie Lietuvos labdaros/paramos donorus juridinius asmenis, ir apie privačius asmenis. Turint omenyje užsienio donorus, reikia pažymėti, kad respondentams geriau žinomi donoriai juridiniai asmenys nei privatūs asmenys.

Apklausos dalyviai palankiai vertina tiek paramos davėjus, tiek ir gavėjus. Tačiau reikia pažymėti, kad pastebimi vertinimų skirtumai tarp verslo ir NVO sektorių atstovų. Verslo sektoriaus atstovai palankiau vertina davėjus - verslo įmones bei privačius asmenis, o tarp gavėjų – privačius asmenis. NVO sektoriaus atstovai tiek tarp davėjų, tiek ir tarp gavėjų palankiau vertina visuomenines organizacijas/fondus. Tuo tarpu visuomenės nuomonė, jų manymu, tiek į labdaros/paramos davėjus, tiek ir gavėjus yra mažiau palanki. Ypač turint omenyje labdaros/paramos gavėjus.

Tik maždaug kas penktas (18%) apklausos dalyvis teigiamai vertina dabartinę teisinę bazę, reglamentuojančią labdaros/paramos teikimą Lietuvoje. Tuo tarpu daugiau nei du trečdaliai apklausos dalyvių (68%) mano, kad Lietuvoje palanki teisinė aplinka labdarai/paramos teikimui dar nesukurta. Dažniau nei kas antro apklausos dalyvio (56%), neigiamai vertinusio teisinę aplinką, manymu, pirmiausia būtina tobulinti teisinę bazę. Aktualiu dalyku laikomas ir didesnių mokesčių lengvatų suteikimas paramos teikėjams (48%) bei paramos teikimo procedūrų paprastinimas (41%). Daugiau nei trečdalis (35%) pasigenda aptariamoms veikoms skaidrumo. Panašus respondentų skaičius (30%) mano, kad būtina užtikrinti viešumą (gerų sėkmingų projektų viešinimą). Dažniau nei kas ketvirtas (28%) respondentas mano, kad reikėtų paprastinti paramos teikėjų ir gavėjų atsakomybę finansinėms institucijoms. Mažiausiai aktualiu laikomas atvirumo užtikrinimas (12%).

Tik dažniau nei kas ketvirtas (27%) apklausos dalyvis mano, kad Lietuvoje sukurta palanki socialinė aplinka labdaros paramos teikimui. Beveik du trečdaliai respondentų (58%) yra priešingos nuomonės. Dažniau nei kas dešimtas (15%) apklausos dalyvis neturėjo nuomonės aptariamu klausimu. Verslo ir NVO sektoriaus atstovų požiūriai aptariamu klausimu sutampa. Apklausos dalyvių, neigiamai vertinusių socialinę aplinką, manymu, pirmiausia būtina formuoti palankią visuomenės nuomonę į labdaros/paramos teikimą (50%) bei skatinti visuomenę užsiimti šia veikla (42%). Tarp kitų prioritetų minimas įvairių visuomeninių organizacijų/fondų bei savanoriškos veiklos plėtojimas (atitinkamai 33%). Rečiausiai tarp įvairių galimų alternatyvų minimas bendruomenių kūrimosi ir jų veiklos skatinimas (22%).

Dažniau nei kas antras (57%) respondentas mano, kad palanki moralinė aplinka labdarai/paramos teikimui dar nesukurta. Dažniau nei kas ketvirtas – (28%) mano, kad moralinė aplinka palanki. Dažniau nei kas dešimtas (15%) neturėjo nuomonės aptariamu klausimu.

Kas trečias apklausos dalyvis mano, kad svarbiausia ugdyti visuomenės ir individų atsakomybės jausmą. Visuomenės dvasingumo ugdymo svarbą minėjo 41% apklausos dalyvių, bendruomenės jausmo ugdymo svarbai pritaria 31% respondentų.

Dauguma apklausos dalyvių teigiamai vertina gyventojų pajamų mokesčio įstatymo pataisą, kuri suteikia galimybę nuolatiniams Lietuvos gyventojams pagal Lietuvos respublikos labdaros ir paramos įstatymą iki 2 proc. pajamų mokesčio sumos pervesti Lietuvos vienetais, turintiems teisę gauti paramą. Tas pats pasakytina ir apie įstatymo pataisos įtaką tolimesnei labdaringos veiklos raidai Lietuvoje. Keturi iš dešimties (39%) apklausos dalyvių pritaria pozityviam lėšų skyrimo tikslingumui. Panašus apklausos dalyvių skaičius (35%) mano, kad pataisa turės įtakos moralinei aplinkai, t.y. skatins atjautą, suartins žmones, stiprins bendruomenės jausmą. Tačiau tuo pačiu reikia pažymėti, kad atskiri įstatymo pataisos aspektai vertinami greičiau skeptiškai ar kritiškai nei teigiamai. Dažniau nei kas antras apklausos dalyvis (59%) išvelgia aptariamame dokumente valdžios gudrybę primesti dalį savo išsipareigojimų ir atsakomybės privatiems asmenims, taip paslepiant savo nesugebėjimą spręsti socialines, švietimo, kultūros ir sveikatos apsaugos problemas. Beveik toks pats respondentų skaičius (56%), vadovaudamasis turima patirtimi linkęs manyti, kad įstatymo pataisa neveiks kaip ir daugelis kitų ir gyventojai negalės pasinaudoti deklaruojama galimybe. Maždaug kas antras mano, kad lėšų skyrimo procedūra bus per daug sudėtinga ir tai atbaidys žmones.

Nors požiūris į įstatymo pataisos veikimą pakankamai skeptiškas, respondentai optimistiškai vertina tiek Lietuvos gyventojų, tiek ir savo asmeninius ketinimus pasinaudoti įstatymo numatyta galimybe. Dažniau nei keturi iš dešimties (45%) respondentų mano, kad gyventojai pasinaudos numatyta galimybe, dažniau nei kas antras (58%) tokios nuomonės ir apie save. Respondentai, ketinantys asmeniškai skirti savo lėšas labdarai/paramai nurodė šias sritis ar socialines grupes: socialinę rūpybą 34%; sveikatos apsaugą 13%; neįgaliosius 13%, švietimą 9%; kultūrą (meno žmones) 8%; vaikus 7%, mokslą 5%. Taigi dažniausiai minimos sritys, kurioms iš valstybės biudžeto skiriamų lėšų nuolat nepakanka. Tokį savo pasirinkimą apklausos dalyviai dažniausiai argumentavo pasirinktos srities ar organizacijos situacijos sunkumu, nepakankamu valstybės rūpesčiu tautos gerove, savo kompetentingumu, informuotumu apie pasirinktą sritį, garantija, kad lėšos bus panaudotos pagal paskirtį ar atskirų socialinių grupių bejėgiškumu išspręsti savo problemas.

Dažniau nei kas antras respondentas (54%) mano, kad pajamų mokesčio įstatymo pataisa turės įtakos labdaringos veiklos vystymuisi ir didesniai aktyvumui Lietuvoje. Tačiau reikia pažymėti, kad tik nežymi dalis (5%) respondentų teigė, kad ši įtaka bus labai didelė. Labiau būdingas rezervuotas vertinimas – “turės tam tikrą įtaką”.

Nei viena iš trijų donorų kategorijų nepriskiriama labai aktyviai dalyvaujančių labdaringoje veikloje – greičiau atvirkiščiai. Maždaug du trečdaliai apklausos dalyvių mano, kad tiek privatus verslas, tiek ir privatūs asmenys nepakankamai aktyviai dalyvauja labdaringoje veikloje. Nuomonė dėl NVO ir fondų aktyvumo išsiskyrė: maždaug kas antras (47%) apklausos dalyvis teigė, kad NVO/fondai pakankamai aktyvūs labdaringoje veikloje, dažniau nei kas trečias (37%) yra priešingos nuomonės.

Daugumos respondentų nuomone, labdaringos veiklos/paramos teikimo vystymuisi Lietuvoje labiausiai trukdo netobuli įstatymai/įstatymų kaita bei nepakankamai stipri ekonomika. Antrai kliūčių grupei priskirtinos sudėtingos labdaros/paramos teikimo procedūros ir per didelis valstybinių institucijų kišimasis į aptariamą veiklos sritį ir jos kontrolė. Šalia minėtų pakankamai rimta kliūtimi laikomas tradicijų nebuvimas. Nuomonė apie informacijos trūkumą apie recipientus išsiskyrė. Kas antras apklausos dalyvis laiko tai pakankamai rimta kliūtimi. Dažniau nei keturi iš dešimties, mano, kad tai ne kliūtis. Mažiausiai įtakos labdaringos veiklos/paramos teikimo plėtrai, respondentų manymu, turi neigiamas visuomenės požiūris į labdarinę veiklą. Tik kas ketvirtas respondentas laiko tai pakankamai rimta kliūtimi.

5 šaltiniai, iš kurių galima gauti informaciją apie labdaros/paramos teikimą yra lygiaverčiai. Tai žiniasklaida (televizija, spauda) socialinės rūpybos centrai, visuomeninės organizacijos/fondai bei internetas. Šių šaltinių informatyvumą pabrėžia atitinkamai dažniau nei keturi iš dešimties apklausos dalyvių. Dažniau nei kas trečias mini įvairius renginius/akcijas bei asmeninius kontaktus. Radiją mini tik kas ketvirtas, reklamą - kas penktas apklausos dalyvis. Mažiausiai informatyviais šaltiniais laikomi: seniūnijos, parapijos (bažnyčia) bei verslo įmonės.

INFORMACIJA APIE TYRIMĄ

Bendra Lietuvos ir Didžiosios Britanijos rinkos ir visuomenės nuomonės tyrimų kompanija “Baltijos tyrimai” birželio 27- liepos 7 d. atliko Lietuvos verslininkų, NVO sektorių atstovų apklausą. Iš viso apklausti 466 respondentai. Iš jų 424 verslo sektoriaus atstovai, 42 NVO sektoriaus atstovai.

Atrankos modelis: verslo įmonių proporcinė (pagal įmonių dydį ir veiklos sritį), NVO – atsitiktinė, naudojant labdaros/paramos tinklapio duomenų bazę.

Respondentų atranka: įmonių, NVO vadovai.

Apklauso metodas: asmeninis interviu.

Patikrinimas: 10 proc. kiekvieno interviuierio užpildytų anketų tikrinama telefonu. 100 proc. anketų vizualiai.

Informacija apie respondentus (proc.)

<i>Lytis:</i>	
Vyras	62
Moteris	38
<i>Amžius:</i>	
Iki 40 metų	45
40 ir daugiau metų	55
<i>Išsilavinimas:</i>	
Vidurinis, spec. vidurinis	6
Aukštesnysis	16
Aukštasis, nebaigtas aukštasis	76
Kita	1
N/N	1
<i>Bazinis išsimokslinimas:</i>	
Humanitariniai mokslai	20
Tikslieji mokslai	61
Socialiniai	14
Nenurodė	5
<i>Pareigos:</i>	
Direktorius, prezidentas, vadovas, savininkas	41
Direktoriaus pavaduotojas, viceprezidentas	26
Departamento, skyriaus vadovas	26
Kita	7
<i>Veiklos sritis:</i>	
Gamyba	24
Paslaugos	55
Prekyba	34
Kita	
<i>Įmonės/įstaigos darbuotojų skaičius</i>	
Iki 50 darbuotojų	72
51 ir daugiau darbuotojų	28
<i>Įmonės įstaigos dydis (pagal apyvartą):</i>	
Didelė	9
Vidutinė	47
Maža	44
<i>Įmonės/firmos apyvarta 2002 m.</i>	
Iki 100 000 litų	15
100 001-500 000 litų	23
500 001-2 000 000 litų	25
2 000 001 ir daugiau	23
N/N	14

<i>Miestas, kuriame vyko interviu</i>	
Vilnius	41
Kaunas	23
Klaipėda	11
Šiauliai/Panevėžys	15
Kiti miestai	10
<i>Suma, kurią įmonė/organizacija skyrė labdarai/paramai 2002 m.</i>	
Didelę	15
Nedidelę	42
Visiškai nieko neskyrė	40
Nenurodė	3

TYRIMO REZULTATAI

ASOCIACIJOS, SUSIJUSIOS SU ŽODŽIU “FILANTROPIJA”

Tyrimo metu klausėme respondentų, kokios asociacijos jiems kyla išgirdus žodį “filantropija”.

Dažniau nei kas dešimtas apklausos dalyvis (16%) neturėjo nuomonės aptariamam klausimui. Tai dažniau apklausos dalyviai iš Šiaulių/Panevėžio bei mažesnių miestų, dažniau vyrai nei moterys, turintys humanitarinį bazinį išsilavinimą, dirbantys mažose įmonėse, organizacijose, prekybos sferoje.

Rečiau nei kas dešimtas (6%) apklausos dalyvis teigė, kad žodis “filantropija” jiems nekelia jokių asociacijų. Tai dažniau pabrėžė apklausos dalyviai klaipėdiečiai bei vilniečiai, vyresni nei 40 metų amžiaus respondentai, turintys tikslųjų mokslų bazinį išsilavinimą.

Daugiau nei trims ketvirtadaliams apklausos dalyvių (78%) “žodis” filantropija asocijuojasi su vienu ar kitu dalyku. Asociacijas sugrupavome pagal prasnę:

(proc. nuo visų respondentų, N=466)

Artimos filantropijai asociacijos	%	Kitos	%	Neigiamos	%
Kažkas su labdara susiję, labdaringa veikla, labdara	21	Teigiamos	3	Su kažkuo neigiamu, labai atgrasiai skamba	1
Parama, rėmėjas, pagalba	20	Ką nors kolekcionuoti	1	Čia irgi yra korupcijos	1
Gerai darbai	7	Su muzika, menu	1	Tiek neuždirbu, kad galėčiau dalinti kitiems	0.4
Geranoriška, negražinama pagalba kitiems	5	Motina Teresė	1	Žmogus turi užsidirbti pats	0.2
Kai turtingas padeda vargšui	3	Filantropai – tai žmonės, renkantys lėšas	1	Vaidyba, netikrumas, apsimetinėjimas	0.2
Visuomeninė veikla	3	Liga	1	Su blogu žmogumi	0.2
Auka, aukojimas, pasiaukojimas	2	Tai turi tapti privalomu dalyku	1	Susiraukęs, nepatenkintas, nusivylęs, blogai nusiteikęs	0.2
Socialinių projektų finansavimas	2	Lietuva be jos pražūtų	0.4	Žmogus nenori nieko daryti, tik gyventi kitų sąskaita	0.2
Pagalba kūrėjams: menininkams, muzikantams, atlikėjams, talentingiems žmonėms	1	Gauti gerai, duoti-neaišku	0.4	Čia irgi yra interesų	0.2
Turtingas žmogus, sotas, turtuolis	1	Lobistinė veikla	0.4		
Išsilavinęs žmogus	1	Pagarba	0.4		
Pasaulinio garso muzikantų, mokslininkų asmeninės lėšos neatlygintinai skiriamos įvairiems fondams	1	Gerovė	0.4		
Žmogaus būdas, būdo savybės, gyvenimo būdas	1	Kažkoks organizmas	0.2		
G.Soros fondas, apmokantis aukštųjų mokyklų ir kt. sąskaitas už internetą	1	Gėlė	0.2		
Įstaigų, įmonių rėmimas	0.4	Pomėgis, hobis	0.2		
Padėti sergantiems, ligoniams, nesveikiems žmonėms	0.4	Grožis	0.2		
Materialinė pagalba	0.4	Su nematerialiais dalykais	0.2		
Su galingais, dideliais žmonėmis	0.2	Vienos balius	0.2		

Artimos filantropijai asociacijos	%	Kitos	%	Neigiamos	%
Pinigų investavimas į visuomenės gerovę	0.2				
Daiktų surinkimas nepasiturintiems	0.2				

Asociacijos, siejamos su mokslu, mokslo sritim	%	Su moralinėmis savybėmis	%	“Lingvistinės”	%
<i>Filosofas, filosofija, filosofinė mintis, kryptis, mąstymo būdas</i>	2	<i>Atjauta, užuojauta, supratingumas</i>	9	<i>Filo-meilė</i>	7
<i>Kažkoks mokslas</i>	1	<i>Nesavanaudiškumas, nesavanaudis</i>	7	<i>Kažkokia neaiški sąvoka</i>	3
<i>Su etnografija</i>	0.4	<i>Geras žmogus, svajotojas, rūpestingas, dosnus</i>	4	<i>Naujas terminas</i>	2
<i>Su gamta, gyvūnija, mokslas apie augalus</i>	0.4	<i>Aukštų idealų, keliamų tikslų siekimas</i>	1	<i>Tarptautinis žodis ir tiek</i>	1
<i>Iškasenos, jų tyrinėjimas</i>	0.2				

Kaip matyti, dominuoja asociacijos artimos filantropijos sąvokos apibrėžimui. Sąlyginai didžiausią svorį šių asociacijų grupėje turi asociacijos siejamos su parama, rėmimu, pagalba, labdaringa veikla, negražinama, geranoriška pagalba kitiems, visuomenine veikla. Išskiriamos ir charakteringos tokia veikla užsiimančių žmonių savybės: išsilavinęs, turtingas, ižymus, įtakingas žmogus. Pabrėžiamas veiklos tikslingumas: socialinių projektų rėmimas, pagalba kūrėjams (muzikantams, atlikėjams, talentingiems žmonėms) bei jos galutinis tikslas – visuomenės gerovės kėlimas.

Verslo sektoriaus atstovams, didelėms bei vidutinio dydžio (pagal apyvartą) įmonėms/organizacijoms, jaunesniems respondentams iki 40 metų amžiaus, vyrams, turintiems tikslųjų mokslų bazinį išsimokslinimą žodis “filantropija” labiausiai asocijuojasi su labdaringa veikla. Tuo tarpu NVO sektoriaus atstovams, turintiems humanitarinių ar socialinių mokslų bazinį išsilavinimą, moterims šis žodis asocijuojasi su parama, rėmimu, negražintina geranoriška pagalba kitiems.

Atskirai reikia pažymėti, kad apklausos dalyviams filantropijos sąvoka asocijuojasi ir su G.Soros ir jo fondo veikla. Toks filantropijos sąvokos sinonimiškumas būdingas ir kitoms tiriamųjų grupėms (diskusinės grupės dalyviams, politikams), eiliniams Lietuvos gyventojams. Asociacijas su G.Soros fondu dažniau nei kiti minėjo apklausos dalyviai vilniečiai, verslo sektoriaus atstovai.

Padrikų asociacijų grupė nedidelė. Tai abstrakčios (teigiamos bendrai), dalinai susijusios (filantropai – tai žmonės, renkantys lėšas) arba visai nesusijusios su filantropijos sąvoka (pomėgis, hobis, kolekcionavimas), metaforiškos (gerovė, gėlė, grožis, Vienos balius, motina Teresė) ir t.t.

Neigiamų asociacijų grupė taip pat nedidelė. Akivaizdu, kad jos siejamos su paramos subjektais, neigiamu požiūriu į prašytojus, gavėjus (žmogus nenorintis nieko daryti, tik gyventi kitų sąskaita, vaidyba, netikrumas, apsimetinėjimas, susiraukęs, nepatenkintas žmogus) bei paties davimo proceso skaidrumu (čia irgi yra interesų, čia irgi yra korupcijos). Ar tiesiog nemaloniu žodžio “filantropija” skambesiu (su kažkuo neigiamu, labai atgrasiai skamba).

Asociacijos su moralinėmis savybėmis atspindi pagrindinius filantropinės veiklos stimulus (nesavanaudiškumą, atjautą, supratingumą, užuojautą, rūpestingumą, aukštus idealus).

“Lingvistinės” asociacijos dažniau siejamos su lotyniškąja žodžio prasme ir taipogi turi stipresnę teigiamą atspalvį.

ASOCIACIJOS, SUSIJUSIOS SU ŽODŽIU “LABDARA”

Tyrimo metu respondentų prašėme pasakyti su kuo jiems asocijuojasi žodis “labdara”. Kadangi žodis labdara dažnai girdimas, įprastas lietuviškoje terpėje, tik nežymi dalis respondentų (3%) negalėjo pasakyti, su kuo jiems asocijuojasi šis žodis.

Žodis “labdara” respondentams asocijuojasi su skirtingais dalykais. Asociacijas sugrupavome pagal prasmę.

(proc. nuo visų respondentų, N=466)

Asociacijos, tiesiogiai susijusios su labdara	%	Neigiamos asociacijos	%	Moralinės savybės, emocijos	%
<i>Pagalba, pašalpa žmonėms, pagalba vargstantiems, neturtingiems, nuskriaustiems</i>	41	<i>Įvairūs nereikalingi daiktai, jų dalinimas</i>	6	<i>Geri darbai, geras darbas žmonių labui, reikia padėti</i>	6
<i>Duoti nemokamai, dykai, atiduoti, padovanoti</i>	28	<i>Dėvėtų drabužių parduotuvės, pigūs rūbai, “skudurnai”, seni drabužiai iš vakarų</i>	5	<i>Gerumas, geraširdiškumas, geranoriškumas</i>	3
<i>Parama (moralinė, psichologinė, finansinė)</i>	16	<i>Pas mus labdara pardavinėjama, o ne duodama, korupcija</i>	2	<i>Atjauta, užuojauta, gailestis</i>	3
<i>Įmonių organizacijų, kolektyvų rėmimas</i>	5	<i>Reklama, pasireklamavimas</i>	2	<i>Savanoriškas, nesavanaudiškas šelpimas</i>	2
<i>Parama iš užsienio (fondai, privatus asmenys)</i>	1	<i>Neigiamos</i>	2	<i>Geras, gražus žodis</i>	2
<i>Auka, kažką paaukoti, aukojimas</i>	2	<i>Skudurai, neturtas, vargas</i>	1	<i>Moralinė pareiga</i>	0.4
<i>Turtingieji skiria pinigus labdaros fondams</i>	2	<i>Benamiai</i>	1	<i>Veikla naudinga abiem pusėms ir duodančiam, ir gaunančiam</i>	0.4
<i>Parama tikslingsiems renginiams, kilniam tikslui</i>	2	<i>Ubagas, vargšas</i>	1	<i>Rūpestis visuomenės gerove, jos kėlimu</i>	0.4
<i>Turtingųjų verslininkų ir politikų privilegija</i>	1	<i>Skudurais norima padengti politikų padarytas klaidas</i>	1	<i>Skausmingas žodis</i>	0.2
<i>Pokyluose, baliuose turtuolių renkami pinigai</i>	1	<i>Labdaringos valgyklos benamiams, elgetoms</i>	1	<i>Gero darymas su nauda sau</i>	0.2
<i>Filantropijos sinonimas, tas pats, kas filantropija, tik lietuviškas žodis</i>	1	<i>Pažeminimas</i>	1	<i>Geriau duoti, negu imti</i>	0.2
<i>Padėti nukentėjusiems nuo stichinių nelaimių</i>	1	<i>Užsienio parama tenka ne tiems, kam skirta</i>	0.4		
<i>Fondai (bendrai), labdaros organizacijos</i>	1	<i>Pinigų išmetimas, nežinant kur jie bus panaudoti</i>	0.4		
<i>Medicininė įranga iš užsienio Lietuvai (užsienio lietuvių)</i>	1	<i>Maisto produktai, vaisiai pasibaigus galiojimo terminui</i>	0.2		
<i>Aukštesnės klasės parama žemesnei klasei</i>	1	<i>Tinginiai, tinginystė</i>	0.2		
<i>Pagalba konkrečiam asmeniui</i>	1	<i>Prakaitas, prakaituoti drabužiai</i>	0.2		
<i>Pagalba mokslui/kultūrai</i>	0.4	<i>Dvokas</i>	0.2		
<i>Populiari veikla išsivysčiusiose šalyse</i>	0.4	<i>Daug sukčiaujančių, netikrų prašytojų</i>	0.2		
<i>Dalinai apmokamų prekių akcijos, gauti/pirkti pigiau nei už ačiū</i>	0.2	<i>“Podačka –šalpa iš gailėsčio</i>	0.2		
<i>Humanitarinė pagalba</i>	0.2				

Asociacijos, susijusios su gavėjais	%	Asociacijos, susijusios su davėjais	%	Kitos	%
Vaikai, vaikų namai	4	Turtingų verslininkų ir politikų privilegija	1	Teigiamos	4
Daugiavaikių šeimų rėmimas	1	Caritas, jo veikla	1	Sudaryti sąlygas žmogui užsidirbti pačiam	1
Kultūros rėmimas	0.2	Ištiesta pagalbos ranka	0.2	Išsigelbėjimo šaltinis Lietuvai	1
Labdaringos valgyklos benamiams elgetoms ir kt. socialiai remtiniams	0.2	Duodančiojo moralinis pasitenkinimas	0.2	Fantazija	1
Pilnas socialiai remtinų žmonių išlaikymas	0.2	Princesė Diana	0.2	Kad per daug pinigų	0.4
Pagalba ligoniams, pagalba sergantiems sunkiomis retomis ligomis	0.2	Geroji fėja	0.2	Žmogus turi užsidirbti	0.2
Kitos valstybės pagalba	0.2	Užupio fondas	0.2	Vienas iš būdų investuoti	0.2
				Vargšų tauta, valstybės skurdas, neįgalumas	0.2
				Labdaros neturėtų būti	0.2
				Įstatymai neveikia	0.2

Žodis “labdara” labiausiai asocijuojasi su labdaringos veiklos turiniu: pagalba, pašalpa žmonėms, pagalba vargstantiems, neturtingiems, nuskriaustiems, neatlygintu materialinių dalyku davimu, dovanojimu bei moraliniu, psichologiniu palaikymu. Aptariamoje grupėje daugiausia būtent šių asociacijų. Jos labai artimos, sinonimiškos filantropijos suvokimui. Taigi galima teigti, kad daugiau nei keturi iš dešimties verslo ir NVO sektoriaus atstovų “teisingai” suvokia labdaros fenomeno prasmę. Tačiau reikia pažymėti, kad verslo sektoriaus atstovams, vidutinio dydžio įmonėms/organizacijoms žodis “labdara” labiau asocijuojasi su pagalba vargstantiems, neturtingiems, likimo nuskriaustiems. NVO sektoriaus atstovai, turintys humanitarinį bazinį išsilavinimą labiau pabrėžia davimą nemokamai, dovanojimą, geranoriškumą, veiklos pozityvumą bendrai. Tiek verslo, tiek ir NVO sektoriaus atstovų požiūriu, labdaringa veikla neapsiriboja vien materialiais dalykais, tai kartu ir psichologinė, ir moralinė parama.

Nors akivaizdus teigiamų asociacijų dominavimas, tačiau reikia pažymėti, kad žodis “labdara”, skirtingai nei žodis “filantropija” apklausos dalyviams verslininkams ir NVO atstovams nors ir ne taip stipriai kaip eiliniams Lietuvos gyventojams, vis tik siejasi ir su neigiamais dalykais. Ko gero stipriausiai su labdara susijusį negatyvumą atspindi šios asociacijos: įvairūs nereikalingi daiktai, “skudurynai”, dėvėti drabužiai, seni drabužiai iš Vakarų, maisto produktai, vaisiai, kurių galiojimo laikas baigėsi. Tokios asociacijos dažniau būdingos didelių įmonių/organizacijų atstovams, turintiems tikslųjų mokslų bazinį išsilavinimą, moterims, apklausos dalyviams klaipe diečiams. Neigiamą atspalvį turi ir asociacijos, susijusios su labdaringos veiklos tikslingumu, skaidrumu, motyvacijos kvestionavimu (labdara pardavinėjama, o ne duodama, pasireklamavimas, pinigų išmetimas, neaišku, kur jie bus panaudoti); gavėjų sąžiningumu, moralumu (daug sukčiaujančių, netikrų prašytojų).

Metaforiškos neigiamos asociacijos: “dvokas”, “prakaitas”, “prakaituoti drabužiai”, “ubagas”, “vargšas”. Priežastinės neigiamos asociacijos: tinginystė. Šios asociacijų grupės daugiau rodo negatyvų požiūrį į gavėjus. Tačiau jos nėra taip stipriai pabrėžiamos, lyginant su eiliniiais Lietuvos gyventojais.

Asociacijos, susijusios su moralinėmis savybėmis, identiška filantropijai, atspindi labdaringos veiklos stimulus ir tikslą (geranoriškumas, gerumas, atjauta, gailestis, geri darbai, rūpestis visuomenės gerovės kėlimu).

Emocine prasme verslo ir NVO sektoriaus atstovams labdara labiau sietina su teigiamais dalykais.

Asociacijos, susijusios su gavėjais, rodo, kad labdara, labdaringa veikla daugiau siejama su labiausiai socialiai pažeidžiamomis socialinėmis grupėmis (vaikai, daugiavaikės šeimos, benamiai, socialiai remtini) arba atskiromis visuomenės gyvenimo sritimis (kultūra).

Asociacijos su davėjais kategoriškos (turtingųjų privilegija), metaforiškos (geroji feja, ištiesta pagalbos ranka) ar konkrečios (Caritas, Užupio fondas).

Lyginant su filantropija, mažiau ir padrikų asociacijų. Šioje grupėje galima išskirti “lozungines” asociacijas (išsigelbėjimo šaltinis Lietuvai), racionalias (sudaryti sąlygas žmogui užsidirbti pačiam, žmogus turi užsidirbti).

ASOCIACIJOS, SUSIJUSIOS SU ŽODŽIU “PARAMA”

Tyrimo metu respondentų prašėme pasakyti, su kuo jiems asocijuojasi žodis “parama”. Tik nežymi dalis respondentų (5%) neturėjo nuomonės šiuo klausimu. Žodis “parama” nesukėlė jokių asociacijų 1% respondentų.

Žodis “parama” respondentams asocijuojasi su skirtingais dalykais. Asociacijas sugrupavome pagal prasmę.

(proc. nuo visų respondentų, N=466)

Asociacijos, tiesiogiai susijusios su parama	%	Neigiamos asociacijos	%	Moralinės savybės ir emocijos	%
<i>Paremti finansiškai, momentinė pagalba pinigais, padėti tam kartui</i>	24	<i>Parėmimas drabužiais, naudotų drabužių atidavimas, nereikalingų daiktų</i>	2	<i>Noras padėti, gera valia, supratimas</i>	6
<i>Sušelpiti skurstančius, padėti skurstantiems</i>	20	<i>Norint išsireklamuoti</i>	2	<i>Žmonės įvaryti į kampą</i>	6
<i>Konkreči pagalba, konkrečiam tikslui, žmogui, sumanymui, sričiai, projektų rėmimas</i>	16	<i>Nemokami pietūs, maisto talonai</i>	1	<i>Kažkas teigiama, geri darbai</i>	6
<i>Įvairūs renginiai, akcijos, koncertų rėmėjai</i>	11	<i>Duoda, bet ne už ačiū, abipusė pagalba susijusi su savo interesais, nauda</i>	1	<i>Palaikymas moraliai, psichologiškai</i>	6
<i>Duoti kažką veltui, nieko už tai neprašant</i>	2	<i>Valdžia remia tik turtingą</i>	0.4	<i>Atjauta bėdai ištikus, užuojauta</i>	2
<i>Kai gali pasidalinti su kitu</i>	2	<i>Elgeta, vargšas, ubagas</i>	0.2	<i>Geras žodis</i>	1
<i>Ilgalaikė pagalba</i>	1	<i>Daug žmonių naudojasi, nenori dirbti</i>	0.2	<i>Liūdnos asociacijos</i>	0.4
<i>Paslaugomis, įranga</i>	1	<i>Benamiai</i>	0.2	<i>Nuoširdumas</i>	0.4
<i>Dovanos, dovanojimas</i>	0.4	<i>Valstybė deda saugiklius, nėra skaidrumo</i>	0.2	<i>Širdies sopulys</i>	0.2
<i>Aukoti</i>	0.2	<i>Teikiama ne pagal paskirtį</i>	0.2		
<i>Atiduoti ką nors silpnesniam</i>	0.2	<i>Tolygu elgetavimui</i>	0.2		
<i>Stažučių rėmimas</i>	0.2	<i>Asociali šeima</i>	0.2		

Asociacijos, tiesiogiai susijusios su gavėjais	%	Asociacijos, tiesiogiai susijusios su davėjais	%	Kitos	%
<i>Vaių namai</i>	4	<i>Labdara, labdaros fondai</i>	5	<i>Palaikymas moraliai, psichologiškai</i>	5
<i>Varžybos, sportininkai</i>	4	<i>Paramos fondai, tiksliniai fondai</i>	3	<i>Kai remia valdžia įstaigas, organizacijas</i>	2
<i>Pagalba verslui vystyti, juridiniam asmeniui</i>	4	<i>Remia turtingi, tai jų privilegija</i>	1	<i>ES parama</i>	1
<i>Neįgaliųjų asociacijos, neįgalieji</i>	3	<i>TV laidų rėmėjai</i>	1	<i>Pagalba verslui vystyti, įmonei gamyklai, juridiniam asmeniui</i>	1
<i>Kultūrai</i>	3	<i>Rėmėjai verslininkai</i>	0.4	<i>Ką nors paskolinti, paskola, kreditas</i>	1
<i>Švietimui, mokykloms</i>	2	<i>A.Mamontovas</i>	0.2	<i>Socialinės pašalpos, pašalpa</i>	1
<i>Fiziniam asmenims, žmonėms</i>	2	<i>Rėmėjai pavieniai asmenys</i>	0.2	<i>Kai remia valdžia įstaigas, organizacijas</i>	1
<i>Studentų rėmimas, padėti mokslui, moksleiviams</i>	2	<i>Užsienio lietuviai</i>	0.1	<i>Filantropija</i>	0.4
<i>Ligonius remti, pinigai operacijai</i>	2	<i>Gerųjų Samariečių draugija</i>	0.1	<i>Visuomenė reikalauja pagalbos, valstybė - negali padėti</i>	0.4
<i>Meno rėmimas, jauniems menininkams</i>	1	<i>Kitos valstybės pagalba</i>	0.1	<i>Teisinė pagalba</i>	0.4
<i>Remti jaunas, daugiavaikes šeimas, moteris</i>	1			<i>Artimųjų rėmimas, tėvai vaikus, pensininkai vaikus</i>	0.4
<i>Jaunimui</i>	1			<i>Premijos, paskatinimas</i>	0.4
<i>Globos namai</i>	1			<i>Norma</i>	0.2
<i>Modernizuoti gydymo įstaigas, remti ligonines, mediciną</i>	1			<i>Socialinės pašalpos</i>	0.2
<i>Kaimas, žemdirbiai</i>	0.4			<i>Mokesčių lengvatos</i>	0.2
<i>Bažnyčioms</i>	0.4			<i>Būtina, reikalinga veikla</i>	0.2
<i>Remiama spauda</i>	0.4			<i>Apmokėti komandiruotę</i>	0.2
<i>Narkomanams pagalba</i>	0.4				
<i>Pagalba gabiams, versliams, pasiaukojantiems</i>	0.4				
<i>Seniems, vienišiesiems</i>	0.2				
<i>Norint gauti paramą, reikia parodyti ar ji reikalinga</i>	0.2				

Žodis "parama" stipriausiai asocijuojasi su finansine parama, momentine pagalba pinigais. Skirtingai nei labdara, parama labiau siejama su tikslingumu (įvairūs reikiniai, akcijos, koncertai, projektų rėmimas, konkreiti pagalba konkrečiam tikslui, sričiai, žmogui, sumanymui), tačiau kartu neatmetama pagalbos galimybė skurstantiems. Labiau pabrėžiama pinigine, o ne daiktine rėmimo išraiška. Parama mažiau siejama su aukojimu, dovanojimu ar neatlygintinu davimu, svarbus ir recipientų potencialas. Verslo sektoriaus atstovai paramą labiau sieja su pagalba pinigais, skurstančiųjų šelpimu bei įvairių renginių, akcijų, koncertų rėmimu. NVO sektoriaus atstovai labiau pabrėžia paramos tikslingumą, kryptingumą (projektų, programų rėmimą).

Skirtingai nei labdaros atveju, žymiai mažiau neigiamų asociacijų. Jos mažiau "piktos" (asociali šeima, elgeta, vargšas, nemokami pietūs, maisto talonai). Minimas, tačiau stipriai nepabrėžiamas veiklos savanaudiškumas (norint išsireklamuoti, pagalba susijusi su savo interesais, nauda).

Moraliniai aspektai siejami su gera valia, atjauta, gerumu, nuoširdumu, supratingumu.

Skirtingai nei žodis "labdara", žodis "parama" respondentams nekelia stiprių neigiamų emocijų. Daugiau siejamas su liūdesiu.

Asociacijų grupėje, tiesiogiai susijusių su paramos gavėjais, daugiau pabrėžiamas “pozityvas” (terminas DG naudotas apibrėžti perspektyviems labdaringos veiklos/paramos recipientams, duodantiems “gražą” ir donorams, ir visuomenei apskritai), t.y. pagalba jauniems, gabiems, versliems, jaunimui, jauniems menininkams, sportininkams, studentams/moksleiviams. Išskiriamos tokios sritys kaip menas, kultūra, sveikatos apsauga (jos modernizavimas) ir pan. Atskirai reikėtų paminėti socialinę sritį ir jos recipientų rėmimą (vaikai, neįgalieji, ligoniai, daugiavaikės šeimos).

Asociacijos, tiesiogiai susijusios su davėjais, konkrečios (labdaros fondai, paramos, tiksliniai fondai) neutralios (rėmėjai verslininkai, rėmėjai pavieniai asmenys, užsienio lietuviai), metaforiškos (“Gerųjų Samariečių draugija”), kategoriškos (remia turtingi, tai jų privilegija).

Kitos asociacijos arba padrikos asociacijos rodo tam tikrą paramos suvokimo chaotiškumą, prieštarumą, t.y. į vieną suplakami keli dalykai – valstybės parama (socialinės pašalpos, kreditai), juridinių ar privačių asmenų parama konkrečioms gyventojų grupėms, projektams ar organizacijoms, asmeniniai-šeimyniniai santykiai (artimųjų rėmimas: tėvai-vaikus, pensininkai-vaikus), užsienio šalių organizacijų/sajungų parama (ES parama). Dalį asociacijų galima pavadinti lozunginėmis (būtina, reikalinga veikla) ar neapibrėžtomis (norma).

ASOCIACIJOS, SUSIJUSIOS SU ŽODŽIU “IŠMALDA”

Tyrimo metu respondentų prašėme pasakyti, su kuo jiems asocijuojasi žodis “išmalda”. Tik nežymi dalis respondentų (5%) neturėjo nuomonės šiuo klausimu.

Reikia pažymėti, kad nei vienas respondentas neatsakė – “nesukelia jokių asociacijų”.

Žodis “išmalda” respondentams asocijuojasi su skirtingais dalykais. Asociacijas sugrupavome pagal prasmę

(proc. nuo visų respondentų, N=466)

Asociacijos, tiesiogiai susijusios su išmalda	%	Neigiamos	%	Emocinės (neigiamos)	%
<i>Tikėtis, kad kažką gausi</i>	10	<i>Elgetos, ubagai vargšai, girtos senės prie Aušros vartų</i>	16	<i>Pagalbos šauksmas, paskutinė viltis</i>	20
<i>Delnas, atkištas delnas, ištiesta ranka</i>	7	<i>Sėdi gatvėje, eina gatve, viešuose vietose</i>	11	<i>Beviltiška žmogaus padėtis, beviltiškai nuskriausto</i>	12
<i>Kai žmogus prašo, prašyti, prašytojai gatvėse</i>	5	<i>Benamiai (suaugę, vaikai)</i>	6	<i>Žeminantis dalykas, pažeminimas, žeminimais</i>	7
<i>Maldavimas atsiklaupus</i>	3	<i>Gatvės “dėžutės” su pinigais</i>	4	<i>Nemaloni savijauta, jausmas</i>	2
<i>Smulkus šelpimas., trumpalaikis šelpimas</i>	3	<i>Asocialios šeimos</i>	4	<i>Nesugebėjimas pasirūpinti savimi-baisi nelaimė</i>	1
<i>Tai, kas išmaldata – prašai, kol išprašai</i>	2	<i>Keletas centų gal tariamam elgetai, apgavystė, apgaulė, piktnaudžiavimas</i>	3	<i>Blogos mintys, blogas negeras žodis</i>	1
<i>Pagalba blogai gyvenantiems, skurstantiems</i>	1	<i>Gatvių vaikai, vaikai prašantys pinigų</i>	2	<i>Siaubingiausia šalies gėda</i>	1
<i>Gyvenimo būdo pasirinkimas, pragyvenimo šaltinis</i>	1	<i>Alkoholikai, prasigėrę</i>	2	<i>Baisu, baisiau už karą</i>	0.4
<i>Rėmimas, parama</i>	1	<i>Tinginys, tinginystė</i>	2		
<i>Pagalba</i>	1	<i>Senukai, senutės gatvėse</i>	2		
<i>Tai labdara</i>	1	<i>Invalidai. neįgalieji</i>	1		
<i>Maistui, maisto prašymas</i>	0.4	<i>Bedarbiai</i>	1		
<i>Auka, aukotis žmogui</i>	0.4	<i>Skurstantys vaikai</i>	1		
<i>Vargšų duona, profesija</i>	0.4	<i>Reikalavimas padėti materialiai</i>	1		
<i>Duoti ką nors elgetoms</i>	0.4	<i>Ligos, ligoniams</i>	1		
<i>Parama daiktai, pinigais elgetoms, materialinė pagalba</i>	0.4	<i>Vargas</i>	1		
<i>Šventą gyvenimą gyvenančių atsiskyrėlių pagalba</i>	0.2	<i>Alkis, badas</i>	1		
<i>Duoda pinigus</i>	0.2	<i>Baisus jaunimas</i>	0.4		
		<i>Čigonų būrys</i>	0.2		
		<i>Prie parduotuvių, turgaus</i>	0.2		
		<i>Prie konteinerių</i>	0.2		
		<i>Atlyginimas yra išmalda</i>	0.2		

Emocinės (teigiamos)	%	Kitos	%	Moralinės	%
<i>Teigiamos</i>	5	<i>Politikų veiklos rezultatas, valstybės aplaidumo, nedorumo rezultatas</i>	2	<i>Gailestis, užuojauta</i>	5
<i>Bėda žmogui, nelaimė</i>	1	<i>Kas man padės</i>	2	<i>Reikia kitam žmogui padėti</i>	1
<i>Neturtingas –nelaimingas</i>	0.4	<i>Dideli miestai, miestuose</i>	1	<i>Moralinė, atleidimo</i>	1
<i>Duona</i>	0.2	<i>Po karo</i>	0.2		
<i>Druska</i>	0.2	<i>Kelias prie bažnyčios</i>	0.2		
		<i>Greit išmaldos prašys dauguma Lietuvos žmonių, tokių daugėja</i>	0.2		
		<i>Visiems taip gali atsitikti, nesame socialiai saugūs</i>	0.2		

Išmalda apklausos dalyviams pirmiausiai asocijuojasi su prašytojais, maldavimu, atkištu delnu, tikėjimu, kad kažką gausi (tai, kas išmaldauta, prašai, kol išprašai). Ji yra apibrėžiama kaip smulkus šelpimas, dažniausiai pinigais. Dalies respondentų manymu, kai kam tai - gyvenimo būdo pasirinkimas, pagrindinis pragyvenimo šaltinis. Šis išmaldos aspektas interpretuojamas dvejopai. Viena vertus, tai skurstančių šelpimas. Kita vertus, tai parama specifinei kategorijai recipientų – šventą gyvenimą gyvenantiems atsiskyrėliams.

Išmalda stipriausiai siejama su negatyvumu. Lyginant su labdara ar parama, neigiamos asociacijos siejamos su išmalda yra stipresnės, “pikčiausios” kaip ir eilinių Lietuvos gyventojų (girtos senės prie “Aušros vartų”, gatvės “dėžutės” su pinigais, keletas centų gal tariamam elgetai, apgaulė, piktnaudžiavimas, čigonų būrys) ir pan. Prašantys išmaldos asocijuojasi ir su visiškai asocialiais asmenimis: alkoholikais, prisigėrusiais ir su labiausiai pažeidžiamomis socialinėmis grupėmis (skurstančiais vaikais, senukais, neįgaliaisiais). Tarp neigiamų asociacijų reikėtų išskirti situacines neigiamas asociacijas (prie parduotuvių, turgaus, konteinerių, gatvėse). Negatyvus požiūris į išmalda labiau būdingos apklausos dalyviams vilniečiams, verslo sektoriaus atstovams, didelėms įmonėms/organizacijoms, jaunesniems respondentams iki 40 metų, turintiems humanitarinį bazinį išsilavinimą, moterims.

Neigiamos emocinės asociacijos dažniau siejamos su prašančiojo nusižeminimu, beviltiška padėtimi (paskutinė viltis, nesugebėjimas pasirūpinti savimi). Arba metaforiškos: “šaltis”, “vargas”, “alkis”, “badas”, “siaubinga šalies gėda”.

Teigiamos emocinės asociacijos siejamos su užjauta, prašančiojo padėties suvokimu. Metaforiškos asociacijos: “duona”, “druska”.

Jei paramos ar labdaros stimulu, respondentų manymu, yra geranoriškumas, atjauta, nuoširdumas, savanoriškumas, tai išmaldos davimas dažniau siejamas su gailesčiu, užuojauta.

Kitos asociacijos rodo, kad išmalda laikoma politikų veiklos, valstybės aplaidumo, nesąžiningumo rezultatu. Respondentų manymu, išmaldos prašymas labiau būdingas dideliems miestams it turi tendenciją didėti. Žodis “išmalda” taip pat yra sinonimas socialiniam nesaugumui apibūdinti (niekas nepasaugotas nuo tokios padėties).

FILANTROPIJOS VAIDMUO VISUOMENINIAME GYVENIME

Tyrimo metu respondentus prašėme apibūdinti filantropijos vaidmenį visuomenės gyvenime, išskirti teigiamus ir neigiamus šio reiškinio aspektus.

Teigiami aspektai:

(proc. nuo visų respondentų, N=466)

Socialinė – visuomeninė	%	Moralinės aplinkos kūrimas	%	Ugdomasis/ugdymo	%
Remia atstumtuosius, skurdžius, neįgaluosius, ligonius, vargingas socialines grupes	20	Tai tiesiog reikalinga, teisinga	17	Moko kilnumo, dvasingumo, gerumo	11
Laiku suteikta pagalba išgelbsti daugelį žmonių	9	Atjauta, užuojauta, dvasingumas	5	Ugdo asmenybę, atsakomybę, skatina mąstyti	6
Finansuoja meną, mokslą (gabius) žmones	7	Moralinis davėjo pasitenkinimas, džiaugsmas	3	Moko moralės – dalintis su kitu, kuris neturi	1
Pagalba įvairi visuomenės mastu	6	Turtingesni dalinasi su mažiau turinčiais	3	Tai auklėjamoji, švietėjiška priemonė	1
Remia įvairius renginius: koncertus, varžybas, knygų leidybą	5	Padėti vieni kitiems, tai – puiku	2	Užima laisvalaikį, sprendžia užimto problemas	0.4
Turtingieji padeda vargšams	4	Tai investicija į bendruomenes	2	Žmonės išsilaisvina nuo valdžios priklausomybės	0.2
Parama visuomeninėms organizacijoms, fondams	4	Tai pavyzdys jaunimui	2		
Remia valstybės neremiamas sritis, projektus	4	Humanizmas, humaniškumas	2		
Pagalba žmonėms, konkreti ir konkrečioms	3	Nuo filantropijos sveiksta visuomenė, sveikesnė visuomenė	2		
Gydo, moko, finansuoja šiuos dalykus	3	Nesavanaudiškumas, nesavanaudis žmogus, organizacija	1		
Remiamos tam tikros gyvenimo, veiklos sritys	3	Moralinė pareiga	1		
Rūpinasi aplinkiniais (bendrai), bendravimas	3	Ant filantropų laikosi pasaulis	0.4		
Pinigų gauna tik tie, kurie kitur negautų	2	Išrauna iš mūsų širdžių abejingumą	0.4		
Remia vaikus bendrai	2	Geri darbai	0.4		
Šeimoms	2	Biblija moko mylėti artimą	0.4		
Parama įvairiems namams (vaikų, senelių, globos)	2	Jeigu padėsi nors vienam žmogui, jau yra puiku	0.4		
Remia mediciną (aparaturą, vaistai ir t.t.)	1	Duoda už dyką, be atlygio veltui	0.2		
Priešpriešos tarp socialinių grupių mažinimas	1	Altruizmas	0.2		
Organizuoja, remia renginius	1	Cementuoja visuomenę	0.2		
Padeda atsistoti ant kojų	0.4				
Saugo nuo alkoholizmo, narkomanijos, nuo jų gydo	0.2				
Lygybė	0.2				

Kita	%	Visuomenės gerovės kėlimas	%
Ta tikra reklama, saviraiška	2	Gerovės kėlimas, kyla pragyvenimo lygis	2
Dvigubas filantropijos vaidmuo- gali gerinti, gali sugadinti	1	Be davimo, paramos (filantropijos) dabar neišsiverstų niekas	1
Nieko pozityvaus	1	Ne tik valstybė turi padėti vargingiems sluoksniams	1
Nežinau, kas tai yra	1	Iš to naudos turi abi pusės	1
Geriau duoti nei imti	0.4		
Pavyzdys G.Soros	0.4		
Užsienyje tai populiaru ir madinga	0.4		
Mūsų šalyje dar menka, maža	0.4		
Tai laisvos Lietuvos rezultatas	0.2		
Be verslininkų šito nebūtų	0.2		
Tokiu būdu plėtojami įvairūs ryšiai	0.2		
Remiantiems taikomos mokesčių lengvatos	0.2		

Kaip matyti, filantropijos vaidmuo visuomenės gyvenime yra įvairialypis. Neabejotinai svarbiausiu yra socialinis-visuomeninis jos vaidmuo. Jis yra siejama su finansine ir kitokia parama, pagalba atskiroms socialinėms grupėms (skurdžiams, neįgaliems, vaikams, šeimoms) ar organizacijoms/renginiams (NVO, fondams, atskiriems projektams) bei visuomenės gyvenimo sritims (socialinei rūpybai, medicinai, kultūrai, menui, mokslui). Respondentų teigimu, donoriai perima dalį valstybės funkcijų bei kompensuoja finansavimo stoką iš valstybės biudžeto minėtoms sritims. Tai ne tik sąlygoja priešpriešos tarp atskirų socialinių grupių mažėjimą, bet ir tolimesnę visuomenės raidą, visuomenės gerovės didėjimą, gyvenimo lygio kilimą.

Ne mažiau svarbus ir moralinės aplinkos kūrimo aspektas. Filantropinė veikla, respondentų manymu, tai atjautos, užuojautos, nesavanaudiškumo, tam tikros visuomenės dalies dvasingumo ir kitų dorovinių savybių atspindis. Kartu ir stipri įtaka atsakomybės, pareigos jausmo ugdymui. Ypač tai liečia donorus.

Respondentų nuomone, tiek moraline, tiek socialine prasme filantropinė veikla, tai investicija į bendruomenes, jų atkūrimą, visuomenės solidarumo stiprinimą.

Ugdomoji/ugdymo funkcija, besiremianti moraliniais/doroviniais elementais bei socialiniais aptariamais veiklos motyvais, daro įtaką asmenybės ugdymui, jos mąstymui, aktyvumui.

Neigiami aspektai:

(proc. nuo visų respondentų, N=466)

Skaidrumas, viešumas, korupcija, piktnaudžiavimas	%	Kita	%	Kiti neigiami (gavėjai/davėjai)	%
Parama nueina ne ten, kur reikia, ne pagal paskirtį, į valdininkų kišenes	19	Tokių nėra	11	Tai žmogaus neveiklumas	13
Tai pinigų plovimas	4	Valstybės impotencija, savo rolės užkrovimas kitiems	2	Daroma su išskaičiavimu, turint savanaudiškų tikslų	3
Mokesčių vengimas, priedanga išvengti mokesčių	1	Gėda būti ubagais, bet prie to priprantama, esame ubagai, daug kam reikia padėti	2	Siekimas išgarsėti, noras pasipuikuoti	2
Filantropais galima pasinaudoti, siekiant asmeninės naudos	1	Reikia sudaryti galimybę dirbti, kad nereikėtų gyventi iš labdaros, tai ugdytų asmenybę	1	Parama (technika, vaistai būna pasenę) – tai žemina	0.4
Dėl netobulų įstatymų galimi piktnaudžiavimo atvejai	1	Ne visada esi suprastas, įvertintas, nesulauki dėkingumo	1	Paramą gauna tik tie, kurie garsiau rėkia	0.4
Nėra viešumo apie lėšų panaudojimą, skaidrumo	1	Kol kas maži mastai, lyginant su pragyvenimo lygiu Lietuvoje	1	Ši parama gaunama per lengvai	0.2
Filantropiją sudėtinga kontroliuoti, dirva aferistams	0.4	Lietuvoje tai pradžia, kaip reiškinio dar nėra	1	Reikalinga tik trumpalaikė pagalba, nes kitaip žmonės tik ir lauks paramos	0.2
Iš to daroma politika, dalis pinigų eina politikai, fondo aparato išlaikymui, tai politinis kapitalas	0.4	Pavydas	1	Jų bruožas – kaulyti	0.2
Paramą panaudoja ne Lietuvos labui	0.2	Neigiamas visuomenės požiūris	0.4	Žmonės patys eina pas filantropą prašo išmaldos	0.2
Kartais parama parduodama rinkos kainomis	0.2	Sunku tai daryti oficialiai, nes paini apskaita	0.4		
Parama turi būti tiesioginė, ne per fondus	0.2	Nesuprantamos žmonių bėdos, trūksta atjautos supratimo, kad reikia padėti	0.4		
Politikai savo vardu dalija svetimus pinigus	0.2	Gali būti ligų platinimo šaltinis	0.2		
		Šie projektai turi būti švietėjiški, humanitarinės krypties	0.2		
		Įmonėms prisideda rūpesčių	0.2		
		Ji skiriama tik pavalgymui	0.2		

Šalia teigiamų filantropinės veiklos vaidmens aspektų respondentai įvardija ir neigiamus aptariamą veiklos bruožus. Respondentų nuomone, filantropinė veikla, nors ir remiasi tvirtais pozityviais moraliniais principais tokiais, kaip geranoriškumas, atjauta ir pan., nėra apsaugota nuo blogybių būdingų bet kuriai kitai visuomenės gyvenimo sričiai. Dėl įstatymų netobulumo, dažnos jų kaitos, veiklos viešumo ir skaidrumo stokos, nepakankamos kontrolės, amoralumo filantropinė veikla, pasak respondentų, tampa puikia priedanga pinigų plovimui, mokesčių vengimui ar asmeninio pasipelnymo šaltiniu (parama nueina ne ten, kur reikia, ne pagal paskirtį, kartais parama parduodama rinkos kainomis). Kita vertus, nepakankamai susiformavusi teisinė aplinka skatina užsiimti aptariama veikla neoficialiai, siekiant išvengti painios apskaitos ar kitų papildomų rūpesčių, išskylančių dėl finansinės atsiskaitomybės. Esama situacija naudojasi ir paramos gavėjai, neteisėtai ar per daug lengvai gaudami paramą.

Neigiamai vertinamas ir politikų brovimasis į šią veiklos sritį, panaudojant tai politinio kapitalo kaupimui, savireklamai, priešrinkiminėms kampanijoms (politikai savo vardu dalija svetimus pinigus).

Tarp neigiamų aspektų įvardijama ir nepakankamai susiformavusi socialinė (neigiamas visuomenės požiūris, per maži veiklos mastai, lyginant su visuomenės poreikiais) bei moralinė aplinka (supratimo, įvertinimo, dėkingumo stoka) filantropinei veiklai Lietuvoje. Respondentų manymu, dėl minėtų priežasčių aptariama veikla turi daugiau lokalinio pobūdžio poveikį (atskiroms gyvenimo sritims ar socialinėms grupėms). Atskirais atvejais teigiamos filantropinės veiklos paskatos sąlygoja neigiamą rezultatą – visišką paramos recipiento neveiklumą.

POŽIŪRIS Į LABDARINGĄ VEIKLĄ/PARAMOS TEIKIMĄ

Šiame skyriuje apžvelgsime verslo ir NVO sektorių požiūrį į labdaringos veiklos/paramas teikimo moralinius, socialinius bei politinius aspektus.

Socialinių-visuomeninių aspektų vertinimas

1 lentelė

(% - nuo visų respondentų)

	Visiškai sutinku	Greičiau sutinku	Greičiau nesutinku	Visiškai nesutinku	N/N
Trumpalaikė parama pinigais ar kitomis materialinėmis vertybėmis (drabužiai, darbo įrankiai ir pan.) slopina iniciatyvą, neskatina žmonių patiems ieškoti būdų, kaip spręsti savo problemas	15	36	38	7	4
Žmogus įpratęs prašyti ir gauti neatlygintą paramą galų gale tampa visiškai priklausomas nuo davėjų	24	46	20	4	6
Lietuvoje yra socialinių grupių, kurios neišgyventų be rėmėjų paramos	34	55	6	1	4
Labdara - tai galimybė žmogui "atsistoti ant kojų"	12	45	25	9	9
Labdara/parama suteikia galimybę įgyvendinti neįprastus, originalius, novatoriškus projektus, kurie nėra remiami iš valstybės biudžeto	38	52	3	1	6

Absoliuti dauguma apklausos dalyvių sutinka su tuo, kad labdara/parama suteikia galimybę įgyvendinti neįprastus, originalius, novatoriškus projektus, kurie nėra remiami iš valstybės biudžeto bei pabrėžia ir tai, kad Lietuvoje yra socialinių grupių, kurios šiandien neišgyventų be rėmėjų paramos. Beveik du trečdaliai (59%) apklausos dalyvių mano, kad labdara – tai galimybė žmogui "atsistoti ant kojų". Tuo tarpu nuomonė apie galimą tokios paramos poveikį recipientams nevienalytė. Didesnė dalis respondentų mano, kad žmogus, įpratęs prašyti ir gauti neatlygintą paramą, galų gale tampa visiškai priklausomas nuo rėmėjų. Tačiau tik pusė jų mano, kad trumpalaikė parama slopina iniciatyvą ir neskatina patiems ieškoti būdų, kaip spręsti savo problemas.

Socialinių-visuomeninių aspektų vertinimas

2 lentelė

(% - pagal organizacijos tipą)

	VERSLININKAI					NVO				
	Visiškai sutinku	Greičiau sutinku	Greičiau nesutinku	Visiškai nesutinku	N/N	Visiškai sutinku	Greičiau sutinku	Greičiau nesutinku	Visiškai nesutinku	N/N
Trumpalaikė parama pinigais ar kitomis materialinėmis vertybėmis (drabužiai, darbo įrankiai ir pan.) slopina iniciatyvą, neskatina žmonių patiems ieškoti būdų, kaip spręsti savo problemas	15	35	39	7	4	12	45	29	7	7
Žmogus įpratęs prašyti ir gauti neatlygintą paramą galų gale tampa visiškai priklausomas nuo davėjų	24	46	21	4	5	21	48	12	7	12
Lietuvoje yra socialinių grupių, kurios neišgyventų be rėmėjų paramos	34	54	6	2	4	36	57	7	-	-
Labdara - tai galimybė žmogui "atsistoti ant kojų"	12	45	25	9	9	12	48	26	2	12
Labdara/parama suteikia galimybę įgyvendinti neįprastus, originalius, novatoriškus projektus, kurie nėra remiami iš valstybės biudžeto	37	52	3	1	7	50	45	-	-	5

Akivaizdu, kad verslo ir NVO sektoriaus atstovų požiūris į socialinius labdaros/paramos aspektus beveik nesiskiria. Absoliuti dauguma abiejų sektorių atstovų pabrėžia labdaros svarbą neįprastų, originalių, novatoriškų projektų įgyvendinimui, kurie nėra remiami iš valstybės biudžeto. Vienodas respondentų skaičius mano, kad labdara – tai galimybė žmogui “atsistoti ant kojų” (beveik du trečdaliai). Identiška nuomonė ir dėl galimybės tapti visiškai priklausomu nuo donorų, įpratus parašyti ir nuolat gauti neatlygintą paramą. Tačiau reikia pažymėti, kad NVO sektoriaus atstovai kiek stipriau nei verslo sektoriaus atstovai pabrėžia tai, kad Lietuvoje yra socialinių grupių, kurios neišgyventų be rėmėjų paramos. Ta pati tendencija pastebima kalbant apie trumpalaikės paramos poveikį recipientams – NVO sektoriaus atstovai labiau linkę sutikti su teiginiu, kad tokia parama slopina iniciatyvą ir neskatina ieškoti problemų sprendimo būdų patiems.

Moralinių aspektų vertinimas

3 lentelė

(% - nuo visų respondentų)

	Visiškai sutinku	Greičiau sutinku	Greičiau nesutinku	Visiškai nesutinku	N/N
Labdaros gavimas žemina žmones	8	24	49	13	6
Tarp turtingų žmonių visada atsiras norinčių padėti tiems, kuriems nepasisekė gyvenime	31	50	10	4	5
Labdara/parama dažniausiai nepasiekia tų, kuriems jos reikia	16	48	24	3	9
Turtingi žmonės jaučia kaltės jausmą dėl to, kad jiems labiau pasisekė gyvenime ir tai skatina juos atiduoti dalį lėšų labdarai ar paramai	3	30	29	26	12
Lietuvoje yra socialinių grupių, kurios neteisėtai naudojami labdaros/paramos davėjų geranoriškumu	19	57	11	1	12
Žmonės uždirbę didelį turtą savo sunkiu darbu gali rinktis, ar dalį jo atiduoti labdarai ar ne	47	47	3	2	1
Turtingi žmonės tiesiog privalo duoti labdarą ar teikti paramą	5	25	32	28	10

Absoliuti dauguma respondentų pabrėžia, kad tarp turtingų žmonių visada atsiras, norinčių padėti tiems, kuriems nepasisekė gyvenime, tačiau tuo pačiu pabrėžia, kad uždirbę didelį turtą savo sunkiu darbu žmonės turi turėti pasirinkimo laisvę, atiduoti dalį savo turto labdarai ar to nedaryti. Beveik du trečdaliai respondentų (60%) mano, kad labdaros/paramos teikimas nėra privaloma prievolė turtingiems žmonėms. Beveik toks pats respondentų skaičius – nesutinka, kad labdara žemina žmones.

Tyrimo rezultatai rodo, kad apklausos dalyviai abejoja labdaros/paramos skirstytojų ir ypač gavėjų moralumu. Daugiau nei trys ketvirtadaliai (78%) apklausos dalyvių sutinka su teiginiu, kad Lietuvoje yra socialinių grupių, kurios neteisėtai naudojami labdaros/paramos gavėjų geranoriškumu. Du trečdaliai (64%) pritaria teiginiui, kad labdara/parama dažniausiai nepasiekia tų, kuriems jos reikia.

Moralinių aspektų vertinimas

4 lentelė

(% - pagal organizacijos tipą)

	VERSLININKAI					NVO				
	Visiškai sutinku	Greičiau sutinku	Greičiau nesutinku	Visiškai nesutinku	N/N	Visiškai sutinku	Greičiau sutinku	Greičiau nesutinku	Visiškai nesutinku	N/N
Labdaros gavimas žemina žmones	9	24	48	13	6	2	19	50	19	10
Tarp turtingų žmonių visada atsiras, norinčių padėti tiems, kuriems nepasisekė gyvenime	32	50	9	4	5	24	52	17	5	2
Labdara/parama dažniausiai nepasiekia tų, kuriems jos reikia	17	49	23	2	9	7	38	31	12	12
Turtingi žmonės jaučia kaltės jausmą dėl to, kad jiems labiau pasisekė gyvenime ir tai skatina juos atiduoti dalį lėšų labdarai ar paramai	4	30	29	25	12	-	24	26	38	12
Lietuvoje yra socialinių grupių, kurios neteisėtai naudojami labdaros/paramos davėjų geranoriškumu	34	54	6	2	4	36	57	7	-	-
Žmonės uždirbę didelį turtą savo sunkiu darbu gali rinktis, ar dalį jo atiduoti labdarai ar ne	47	46	3	2	2	38	55	2	5	-
Turtingi žmonės tiesiog privalo duoti labdarą ar teikti paramą	5	25	31	30	9	5	26	38	19	12

Kalbant apie verslo ir NVO sektoriaus požiūrį į moralinius labdaringos veiklos/paramos teikimo aspektus, reikia pažymėti, kad šių dviejų sektorių atstovų nuomonė visiškai sutampa tik dviem aspektais. Absoliuti dauguma pritaria laisvam žmogaus apsisprendimui skirti ar neskirti labdarai/paramai dalį savo pinigų, uždirbtų sunkiu darbu. Ir maždaug du trečdaliai sutinka, kad turtingi žmonės neprivalo duoti labdaros ar teikti paramą.

Požiūris į kitus moralinius aspektus skiriasi. Verslo sektoriaus atstovai labiau nei NVO sektoriaus linkę pritarti teiginiui, kad tarp turtingų žmonių visada atsiras norinčių padėti tiems, kam nepasisekė gyvenime. Tarp aptariamo sektoriaus atstovų taip pat daugiau priskiriančių kaltės jausmą galimiems labdaringos veiklos motyvams. Verslo sektoriaus atstovai kritiškiau vertina galimas labdaringos veiklos pasekmes gavėjams, t.y. dažniau pabrėžia, kad labdara žemina žmones. Verslininkai griežtesni ir "dalintojų" atžvilgiu. Net du trečdaliai jų, mano, kad labdara parama dažniausiai nepasiekia tų, kuriems jos reikia. Tuo tarpu NVO sektoriaus atstovų nuomonė šiuo klausimu pasidalijo. Pusė jų pritaria teiginiui, kad labdara/parama dažniausiai nepasiekia tų, kuriems jos reikia, kita pusė – nepritaria tam.

Dauguma abiejų sektorių atstovų abejoja ir dalies gavėjų moralumu, t.y. pritaria teiginiui, kad Lietuvoje yra socialinių grupių, kurios neteisėtai naudojami labdaros/paramos gavėjų geranoriškumu. Tačiau reikia pažymėti, kad NVO sektoriaus atstovai pabrėžia tai kiek stipriau.

Politinių aspektų vertinimas

5 lentelė

(% - nuo visų respondentų)

	Visiškai sutinku	Greičiau sutinku	Greičiau nesutinku	Visiškai nesutinku	N/N
Labdara – tai pinigų plovimo būdas	6	32	35	12	15
Valdžia, siekianti maksimalios kontrolės visoms gyvenimo sritims yra pagrindinis labdaringos veiklos vystymosi stabdys	19	48	19	2	12

Maždaug kas antras (47%) apklausos dalyvis mano, kad labdara, negalėtų būti panaudota kaip priedanga pinigų plovimui. Maždaug keturi iš dešimties apklausos dalyvių (38%) yra priešingos nuomonės. Dažniau nei kas dešimtas neturėjo nuomonės aptariamam klausimui.

Daugiau nei du trečdaliai respondentų, mano, kad valdžia, siekianti maksimalios kontrolės visoms gyvenimo sritims, yra pagrindinis šios veiklos stabdys. Tik kas penktas – yra priešingos nuomonės. Kas dešimtas neturėjo nuomonės aptariamam klausimui.

Politinių aspektų vertinimas

6 lentelė

(% - pagal organizacijos tipą)

	VERSLININKAI					NVO				
	Visiškai sutinku	Greičiau sutinku	Greičiau nesutinku	Visiškai nesutinku	N/N	Visiškai sutinku	Greičiau sutinku	Greičiau nesutinku	Visiškai nesutinku	N/N
Labdara – tai pinigų plovimo būdas	7	33	34	11	15	2	21	38	26	13
Valdžia, siekianti maksimalios kontrolės visoms gyvenimo sritims yra pagrindinis labdaringos veiklos vystymosi stabdys	19	48	18	2	13	17	45	28	5	5

Kaip matyti, verslininkai labiau nei NVO sektoriaus atstovai linkę manyti, kad labdara – tai pinigų plovimo būdas (atitinkamai 40% ir 23% pritaria minėtam teiginiui).

Skiriasi ir abiejų sektorių atstovų požiūris į valdžią, siekiančią maksimalios kontrolės visoms gyvenimo sritims, taip pat ir labdarinei veiklai. Daugiau nei du trečdaliai verslininkų (67%) mano, kad dėl šios totalinės kontrolės valdžia tampa pagrindiniu labdaringos veiklos vystymosi stabdžiu. Panašus skaičius NVO atstovų taip pat linkę taip manyti (62%). Tačiau reikia pažymėti, kad tarp šio sektoriaus atstovų, lyginant su verslininkais, gerokai daugiau nepritariančių šiai minčiai (atitinkamai 33% ir 20%) ir dvigubai mažiau neturėjusių nuomonės aptariamam klausimui (atitinkamai 13% ir 5%).

MOTYVACIJOS “MECHANIZMAI”

Šiame skyriuje aptarsime įvairių motyvų svarbą labdaringai veiklai/paramos teikimui, gyventojų ketinimus skirti dalį savo lėšų labdarai/paramai bei priežastis, kurios skatinti tai daryti ar nedaryti.

Tyrimo metu respondentams apteikėme 15 motyvų ir prašėme įvertinti, kiek kiekvienas iš jų skatina organizacijas ar privačius asmenis užsiimti labdaringa veikla/paramos teikimu. Informacija pateikiama lentelėje apačioje:

Labdaros/paramos motyvų vertinimas

7 lentelė

(visi respondentai)

Geranoriškumas (noras padėti), atjauta	6,91
Moralinė pareiga	6,37
Noras išgarsėti, savireklama, dėmesio siekimas	6,31
Moralinis pasitenkinimas	6,24
Privati, savanoriška iniciatyva, vidinis poreikis	6,20
Finansiniai motyvai (mokesčių lengvatos)	6,10
Politiniai motyvai	5,96
Rūpestis visuomenės gerovės kėlimu	5,52
Ilgalaikė visuomeninė nauda	5,37
Skaudi asmeninė patirtis	5,29
Remti madinga	5,29
Religiniai motyvai	5,20
Būdas atsikratyti nereikalingais daiktais	5,05
Visuomenės tradicija	4,75
Kaltės jausmas	4,13

(vertinimų vidurkiai 9 balų skalėje, kur 1 reiškia – “visiškai neskatina”, o 9 – “labai skatina”)

Apklausos dalyviai mano, kad empatija (geranoriškumas, atjauta) neabejotinai yra pagrindinis labdaringos veiklos motyvas. Antrai grupei galima priskirti moralinę pareigą ir norą išgarsėti, dėmesio siekimą. Trečiai grupei - moralinį pasitenkinimą bei privačią savanorišką iniciatyvą. Finansiniai motyvai yra penktoje vietoje pagal svarbą ir sudaro atskirą motyvų grupę. Sąlyginai mažiausią įtaką labdaringai veiklai turi kaltės jausmas ir visuomenės tradicija.

Labdaros/paramos motyvų vertinimas

8 lentelė

(pagal organizacijos tipą)

	Organizacijos tipas	
	Verslas	NVO
Geranoriškumas (noras padėti), atjauta	6.91	6.88
Finansiniai motyvai (mokesčių lengvatos)	6.23	4.73
Privati, savanoriška iniciatyva, vidinis poreikis	6.21	6.17
Moralinė pareiga	6.41	5.93
Politiniai motyvai	6.07	4.78
Moralinis pasitenkinimas	6.20	6.64
Noras išgarsėti, savireklama, dėmesio siekimas	6.34	5.98
Skaudi asmeninė patirtis	5.27	5.48
Būdas atsikratyti nereikalingais daiktais	5.12	4.39
Religiniai motyvai	5.23	4.90
Remti madinga	5.41	4.14
Ilgalaikė visuomeninė nauda	5.45	4.51
Rūpestis visuomenės gerovės kėlimu	5.53	5.50
Visuomenės tradicija	4.81	4.19
Kaltės jausmas	4.15	3.93

(vertinimų vidurkiai 9 balų skalėje, kur 1 reiškia – “visiškai neskatina”, o 9 – “labai skatina”)

Akivaizdu, kad skiriasi dviejų aptariamų sektorių atstovų požiūris į labdaringos veiklos motyvą. Šalia geranoriškumo, kaip labiausiai motyvuojančio labdarinę veiklą, verslininkai dar pabrėžia moralinės pareigos, noro išgarsėti, vidinio poreikio, moralinio pasitenkinimo, finansinius bei politinius motyvus. Taigi galima teigti, kad verslininkų nuomone, užsiimti labdaringa veikla skatina prieštaraujantys dalykai – altruizmas ir naudos siekimas (tiek finansinės, tiek ir politinės).

NVO sektoriaus, atstovų manymu, šalia geranoriškumo svarbus moralinis pasitenkinimas bei vidinis poreikis. Galima nauda ar jos siekimas nėra pabrėžiamas.

Labdaros/paramos teikimo motyvų vertinimas

9 lentelė

(pagal įmonės dydį, respondentų bazinį išsimokslinimą)

	Įmonės dydis (pagal apyvartą)			Bazinis išsimokslinimas		
	Maža	Vidutinė	Didelė	Humanitariniai mokslai	Tikslieji mokslai	Socialiniai mokslai
Geranoriškumas (noras padėti), atjauta	6.89	6.77	7.32	6.85	6.96	6.67
Finansiniai motyvai (mokesčių lengvatos)	6.05	6.27	5.95	6.31	6.24	5.40
Privati, savanoriška iniciatyva, vidinis poreikis	6.25	6.16	5.77	6.53	6.11	6.28
Moralinė pareiga	6.30	6.30	6.89	6.32	6.49	6.12
Politiniai motyvai	6.04	6.05	5.86	6.44	5.94	5.71
Moralinis pasitenkinimas	6.41	5.98	6.45	6.44	6.26	6.18
Noras išgarsėti, savireklama, dėmesio siekimas	6.43	6.14	6.84	6.19	6.42	5.94
Skaudi asmeninė patirtis	5.68	4.98	5.07	5.51	5.18	5.52
Būdas atsikratyti nereikalingais daiktais	5.32	4.87	5.02	5.19	5.01	5.16
Religiniai motyvai	5.53	5.12	4.32	5.36	5.27	5.01
Remti madinga	5.28	5.46	4.91	5.35	5.33	5.14
Ilgalaikė visuomeninė nauda	5.43	5.39	5.34	5.99	5.27	4.89
Rūpestis visuomenės gerovės kėlimu	5.48	5.56	5.39	5.62	5.49	5.50
Visuomenės tradicija	4.67	4.83	4.64	4.67	4.81	4.85
Kaltės jausmas	4.35	4.04	3.66	4.35	4.13	3.94

(vertinimų vidurkiai 9 balų skalėje, kur 1 reiškia – „visiškai neskatina“, o 9 – „labai skatina“)

Skiriasi ir skirtingo dydžio (pagal apyvartą) įmonėms atstovaujančių verslininkų požiūris į labdaringos veiklos motyvą. Šalia geranoriškumo, kurio svarbą dideles įmones atstovaujantys verslininkai pabrėžia labiausiai taip pat išskiriama moralinė pareiga, noras išgarsėti, dėmesio siekimas bei moralinis pasitenkinimas. Vidutinio dydžio įmones atstovaujantys verslininkai labiau nei kiti pabrėžia finansinių motyvų svarbą, atstovaujantys mažas įmones - labiau nei kiti pabrėžia privačią, savanorišką iniciatyvą, vidinį poreikį.

Turintys socialinių mokslų bazinį išsilavinimą mano, kad labiausiai motyvuojančiomis labdarinę veiklą yra moralinės paskatos (geranoriškumas, atjauta, vidinis poreikis, moralinis pasitenkinimas, moralinė pareiga). Turintys humanitarinių mokslų bazinį išsilavinimą identiška verslininkams pabrėžia ir altruistinių (geranoriškumas, vidinis poreikis, moralinė pareiga, moralinis pasitenkinimas) ir naudą teikiančių motyvų svarbą (finansiniai, politiniai, noras išgarsėti). Turintys tikslųjų mokslų bazinį išsilavinimą taip pat išskiria tuos pačius motyvus, išskyrus politinius. Tačiau skirtingai nei humanitarinių mokslų atstovai labiau pabrėžia moralinės pareigos svarbą, noro išgarsėti svarbą. Tuo tarpu humanitarinių mokslų atstovams svarbesniu atrodo vidinis poreikis ir moralinis pasitenkinimas.

Labdaros /paramos teikimo motyvų vertinimas

10 lentelė

(pagal gyvenvietės tipą)

	Miestai				
	Vilnius	Kaunas	Klaipėda	Šiauliai, Panevėžys	Kt. miestai
Geranoriškumas (noras padėti), atjauta	6.47	7.63	6.04	7.24	7.45
Finansiniai motyvai (mokesčių lengvatos)	5.90	7.60	5.94	5.18	4.93
Privati, savanoriška iniciatyva, vidinis poreikis	5.74	6.76	5.51	6.84	6.53
Moralinė pareiga	5.69	7.33	5.60	6.73	7.17
Politiniai motyvai	5.98	6.65	6.04	5.66	4.63
Moralinis pasitenkinimas	5.83	6.94	5.52	6.74	6.32
Noras išgarsėti, savireklama, dėmesio siekimas	6.11	7.17	5.64	6.22	6.06
Skaudi asmeninė patirtis	5.11	5.35	4.78	6.09	5.21
Būdas atsikratyti nereikalingais daiktais	5.12	5.16	4.98	4.81	5.00
Religiniai motyvai	5.44	4.79	5.06	6.09	4.00
Remti madinga	4.93	6.28	4.33	5.81	4.81
Ilgalaikė visuomeninė nauda	4.96	6.33	4.63	5.85	4.89
Rūpestis visuomenės gerovės kėlimu	4.76	6.39	5.06	6.06	6.33
Visuomenės tradicija	4.14	5.83	4.45	5.14	4.52
Kaltės jausmas	3.74	4.57	3.36	4.79	4.50

(vertinimų vidurkiai 9 balų skalėje, kur 1 reiškia – “visiškai neskatina”, o 10 – “labai skatina”)

Skiriasi apklausos dalyvių iš skirtingų miestų požiūris į labdaringos veiklos motyvaciją. Apklausos dalyviai vilniečiai labiau pabrėžia tik geranoriškumo ir noro išgarsėti, dėmesio siekimo svarbą. Kauniečiai šalia geranoriškumo, atjautos itin pabrėžia finansinių motyvų, moralinės pareigos bei noro išgarsėti, dėmesio siekimo svarbą. Klaipėdiečiai šalia geranoriškumo dar išskiria politinius motyvus. Apklausos dalyviai šiauliečiai/panevėžiečiai šalia altruistinių ir naudos siekimo motyvų dar pabrėžia skaudžios asmeninės patirties, religinių motyvų bei rūpesčio visuomenės gerovės kėlimu svarbą. Pastarąjį motyvą tarp svarbių įvardija ir mažesnių miestų gyventojai.

Tyrimo metu taip pat prašėme tarp 15 aptariamų motyvų, išskirti, jų manymu, 3 svarbiausius:

Labdaros/paramos motyvai (eilės tvarka pagal svarbą)

11 lentelė

(% - visi respondentai)

Geranoriškumas (noras padėti), atjauta	55
Moralinė pareiga	38
Finansiniai motyvai (mokesčių lengvatos)	32
Noras išgarsėti, savireklama, dėmesio siekimas	25
Privati, savanoriška iniciatyva, vidinis poreikis	25
Rūpestis visuomenės gerovės kėlimu	23
Politiniai motyvai	19
Moralinis pasitenkinimas	18
Būdas atsikratyti nereikalingais daiktais	10
Skaudi asmeninė patirtis	8
Remti madinga	8
Ilgalaikė visuomeninė nauda	7
Visuomenės tradicija	4
Kaltės jausmas	2

Tyrimo rezultatai rodo, kad svarbiausių motyvų trejetukas yra toks: geranoriškumas, noras padėti, atjauta, moralinė pareiga ir finansiniai motyvai. Mažiausiai svarbus – kaltės jausmas.

Trys svarbiausi labdaros/paramos teikimo motyvai – požiūrių skirtumai pagal organizacijos tipą:

Verslas	NVO
Geranoriškumas – 54%	Geranoriškumas – 67%
Moralinė pareiga – 39%	Rūpestis visuomenės gerovės kėlimu – 41%
Finansiniai motyvai – 33%	Moralinė pareiga – 29%

Trys svarbiausi labdaros/paramos teikimo motyvai, skirtingo dydžio įmonių/organizacijų vadovų požiūris:

Maža	Vidutinė	Didelė
↓	↓	↓
Geranoriškumas – 55%	Geranoriškumas – 51%	Geranoriškumas – 68%
Finansiniai motyvai – 31%	Moralinė pareiga – 43%	Moralinė pareiga – 43%
Moralinė pareiga – 30%	Finansiniai motyvai – 33%	Noras išgarsėti (savireklama) dėmesio siekimas - 36%

Trys svarbiausi labdaros/paramos teikimo motyvai – požiūrių skirtumai, sąlygojami skirtingo bazinio išsimokslinimo:

Humanitariniai mokslai	Tikslieji mokslai	Socialiniai mokslai
↓	↓	↓
Geranoriškumas – 44%	Geranoriškumas – 59%	Geranoriškumas – 54%
Moralinė pareiga – 34%	Moralinė pareiga – 42%	Moralinė pareiga – 30%
Finansiniai motyvai – 27%	Finansiniai motyvai – 35%	Rūpestis visuomenės gerovės kėlimu – 30%

LABDARINGOS VEIKLOS/PARAMOS OBJEKTAI

Šiame skyriuje aptarsime verslo ir NVO sektorių atstovų nuomonę apie, kas turėtų remti skirtingas visuomenės gyvenimo sritis bei skirtingas visuomenės grupes ir organizacijas.

Respondentų prašėme pasakyti savo nuomonę apie 14 gyvenimo sričių. Informacija pateikiama 12 lentelėje:

Skirtingų veiklos sričių rėmimo prioritetai

12 lentelė

(% visi respondentai)

	Turėtų remti tik labdaringos organizacijos/fondai	Turėtų remti ir labdaringos organizacijos/fondai, ir valstybė	Tik valstybė	Tik privatūs asmenys	Visiškai nereikia remti	N/N
1. Mokslas	1	32	66	-	-	1
2. Kultūra	2	45	49	2	-	2
3. Švietimas	1	31	66	-	-	2
4. Knygų leidyba	9	55	19	12	2	3
5. Profesionalus menas (dailė, teatras, muzika)	4	57	25	10	1	3
6. Saviveiklinis menas	17	52	10	16	2	3
7. Profesionalus sportas	4	47	24	20	3	2
8. Mėgėjiškas sportas	18	49	9	17	4	3
9. Sveikatos apsauga	1	30	67	1	-	1
10. Socialinė globa ir rūpyba	2	44	52	-	-	2
11. Aplinkosauga	1	46	49	1	-	3
12. Istorijos, gamtos, architektūros kultūros ir meno paveldo apsauga bei restauravimas	3	63	31	1	-	2
13. Religinės bendruomenės	26	28	7	23	15	1
14. Kita socialiai naudinga veikla bei programos	23	49	8	12	2	6

Du trečdaliai apklausos dalyvių mano, kad mokslas, švietimas ir sveikatos apsauga turėtų būti finansuojami tik iš valstybės biudžeto. Kas trečias mano, kad minėtas sritis galėtų remti ir labdaringos organizacijos/fondai, ir valstybė.

Maždaug kas antras apklausos dalyvis mano, kad socialinė rūpyba, kultūra bei aplinkosauga taip pat turėtų būti tik valstybės rūpestis. Dažniau nei keturi iš dešimties – mano, kad šias sritis galėtų remti ir labdaringos organizacijos/fondai ir valstybė.

Knygų leidyba, dažniau nei kas antro respondento manymu, turėtų būti bendras labdarinių organizacijų/fondų ir valstybės rūpestis. Išskirtiniam valstybės prioritetui šioje srityje pritaria kas penktas respondentas, dažniau nei kas dešimtas – mano, kad knygų leidyba turėtų rūpintis tik privatūs asmenys.

Profesionalaus meno (dailės, teatro, muzikos) rėmimu, dažniau nei kas antro respondentų manymu, turėtų rūpintis ir labdaringos organizacijos/fondai, ir valstybė. Kas ketvirtas – mano, kad tai tik valstybės reikalas. Tik nežymi dalis respondentų mano, kad profesionaliu menu turėtų rūpintis tik privatūs asmenys ar visuomeninės organizacijos.

Saviveiklinio meno rėmimu, dažniau nei kas antro respondentų teigimu, turėtų rūpintis ir labdaringos organizacijos/fondai, ir valstybė. Skirtingai nei profesionalaus meno atveju labiau pabrėžiamos privačių asmenų bei labdarinių/organizacijų/fondų vaidmuo, remiant finansiškai aptariamą sritį, nei išskirtinis valstybės vaidmuo.

Respondentų manymu, tiek profesionalus, tiek ir mėgėjiškas sportas turėtų būti remiamas iš įvairių šaltinių. Kalbant apie profesionalaus sporto rėmimą, šalia kitų galimų finansinių šaltinių dažniau minimas ir išskirtinis valstybės vaidmuo. Tuo tarpu kalbant apie mėgėjišką sportą, didesnis prioritetas teikiamas labdaringsoms organizacijoms/fondams ir privatiems asmenims.

Istorijos, gamtos, architektūros, kultūros ir meno paveldo apsauga ir restauravimas, dviejų trečdalių respondentų nuomone, turėtų būti bendras labdaringų organizacijų/fondų ir valstybės rūpestis. Kas trečias apklausos dalyvis mano, kad leis šiam tikslui turėtų būti skiriamos iš valstybės biudžeto.

Religines bendruomenes, respondentų manymu, daugiau turėtų remti visuomeninės organizacijos ar privatūs asmenys. Dažniau nei kas dešimtas respondentas mano, kad aptariamoms srities visai nereikia remti. Reikia pažymėti, kad prieš šios srities rėmimą pasisako didžiausias respondentų skaičius.

Kas antro respondento manymu, kitą socialiai naudinga veikla bei programas turėtų būti finansuojamos labdaringų organizacijų/fondų ir valstybės. Dažniau nei kas penktas mano, kad aptariama veikla turėtų rūpintis tik labdaringos organizacijos/fondai, dažniau nei kas dešimtas mano, kad tai privačių asmenų reikalas.

Kaip jau buvo minėta šio skyriaus pradžioje, respondentų taip pat prašėme pasakyti, kas, jų manymu, turėtų labiausiai remti skirtingas visuomenės grupes ir organizacijas (iš viso 15 pozicijų). Bendri rezultatai pateikiami lentelėje apačioje:

Skirtingų visuomenės grupių ir organizacijų rėmimo prioritetai

13 lentelė

(%- visi respondentai)

	Turėtų remti tik labdaringos organizacijos/fondai	Turėtų remti ir labdaringos organizacijos/fondai, ir valstybė	Tik Valstybė	Tik privatūs asmenys	Visiškai nereikia remti	N/N
Neįgalieji	1	62	36	-	-	1
Ligoniai, sergantys sunkiomis, retomis ligomis, kurių gydymas labai brangus	1	52	46	1	-	-
Daugiavaikės, mažai aprūpintos šeimos	2	51	45	1	1	-
Našlaičiai ar vaikai likę be tėvų globos	2	47	49	1	-	1
Nukentėję nuo gaivalinių nelaimių ar ekologinių katastrofų	3	53	42	-	-	2
Nukentėję nuo karo	5	45	47	-	1	2
Gabūs jauni menininkai	9	62	12	14	1	2
Gabūs jauni mokslininkai	8	63	18	10	-	1
Gabūs jauni sportininkai	8	62	14	13	1	3
Studentai, moksleiviai	2	40	51	3	2	2
Organizacijos užsiimančios žalingų įpročių prevencija ir reabilitacija	18	61	15	4	1	1
Organizacijos užsiimančios nusikalstamumo prevencija ir reabilitacija	12	59	24	1	2	2
Religinės organizacijos	31	25	4	23	16	1
Tautinės mažumos	17	39	15	14	12	3
Pilietinės iniciatyvos	22	41	7	16	10	4

Skirtingai nei atskirų visuomenės gyvenimo sričių atveju, išskirtinis socialinių grupių ar organizacijų finansavimas iš valstybės biudžeto nėra taip stipriai pabrėžiamas. Išimtis tik studentų ir moksleivių finansavimas. Šiuo atveju valstybės indėlis, respondentų manymu, turėtų būti didesnis nei visuomeninių organizacijų. Turint galvoje kitas sritis, dažniau minimos bendros labdarinių organizacijų ir valstybės pastangos. Ypač tai pasakytina apie gabius jaunus menininkus, mokslininkus, sportininkus, neįgaliuosius bei organizacijas, užsiimančias žalingų įpročių prevencija ir rehabilitacija bei organizacijas užsiimančias nusikalstamumo prevencija ir rehabilitacija.

Ligonių, sergančių sunkiomis, retomis ligomis, nukentėjusių nuo gaivalinių nelaimių ar ekologinių katastrofų, daugiavaikių, mažai aprūpintų šeimų finansavimas, didesnės dalies respondentų manymu, taip pat turėtų remtis bendromis visuomeninių organizacijų ir valstybės pastangomis. Tačiau šiuo atveju pakankamai didelė dalis respondentų pasisako už išskirtinį finansavimą iš valstybės biudžeto lėšų.

Nuomonė dėl rūpinimosi našlaičiais ar vaikais, likusiais be tėvų globos bei nukentėjusiais nuo karo pasidalijo per pusę. Pusė respondentų mano, kad tai turėtų būti bendras labdarinių organizacijų/fondų ir valstybės, kiti mano, kad tai išskirtinai valstybės reikalas.

Religinių organizacijų finansavimą, respondentų manymu, reikėtų deleguoti labdaringsoms organizacijoms/fondams (31%) privatiems asmenims (23%) arba visai neremti (16%). Tačiau tuo pačiu reikia pažymėti, kad kas ketvirto respondento teigimu tai kartu galėtų daryti ir labdaringos organizacijos/fondai ir valstybė.

Nuomonė dėl tautinių mažumų rėmimo taip pat nevienalytė. Keturi iš dešimties (39%) respondentų mano, kad jas turėtų remti ir labdaringos organizacijos, ir valstybė. Rečiau nei kas penktas (17%) – mano, kad tai turėtų daryti labdaringos organizacijos/fondai. Dažniau nei kas dešimto (15%) respondento teigimu tai tik valstybės reikalas. Beveik toks pats skaičius (14%) mano, kad tautines mažumas turėtų remti tik privatūs asmenys. 12% respondentų mano, kad jų visai nereikia remti.

Maždaug keturi iš dešimties (41%) respondentų mano, kad pilietines iniciatyvas turėtų remti ir labdaringos organizacijos/fondai, ir valstybė. Dažniau nei kas penktas (22%) mano, kad tai turėtų būti labdarinių organizacijų/fondų reikalas. Dažniau nei kas dešimtas (16%) mano, kad pilietines iniciatyvas turėtų remti tik privatūs asmenys. Kas dešimtas respondentas yra prieš bet kokią šios veiklos rėmimą.

LABDAROS/PARAMOS FORMOS BEI JŲ PRIIMTINUMAS

Šiame skyriuje aptarsime įvairių labdaros/paramos formų priimtinumą Lietuvos visuomenei. Bendri rezultatai pateikiami 14 lentelėje.

Labdaros/paramos formų priimtinumai

14 lentelė

(% -visi respondantai)

	Priimtina	Nepriimtina	N/N
Pinigai (tiesioginės išmokos privatiems asmenims, šeimoms)	81	14	5
Pinigai (visuomeninių organizacijų, projektų rėmimas)	86	8	5
Maisto produktai	83	11	6
Nemokamas maitinimas	90	5	5
Drabužiai, avalynė	89	4	7
Vaistai, vitaminai	91	4	5
Stipendijos (mokslui, meno projekto įgyvendinimui)	93	3	4
Kitos prekės ir paslaugos	77	5	18
Renginių rėmimas, kurių metu dalis gautų lėšų skiriamos kuriai nors tikslinei grupei pvz. vaikų globos namams, neįgaliems vaikams ir pan.	92	3	5

Daugumas respondentų mano, kad Lietuvos visuomenei priimtinos visos išvardytos labdaros/paramos formos.

Labdaros/paramos formų priimtinumai

15 lentelė

(% - pagal bazinį išsimokslinimą bei organizacijos tipą)

	Bazinis išsimokslinimas			Organizacijos tipas	
	Humani- tariniai mokslai	Tiks- lieji mokslai	Social- iniai mokslai	Verslas	NVO
Pinigai (tiesioginės išmokos privatiems asmenims, šeimoms)	79	80	81	82	71
Pinigai (visuomeninių organizacijų, projektų rėmimas)	82	86	90	86	93
Maisto produktai	78	86	81	83	83
Nemokamas maitinimas	87	92	91	91	83
Drabužiai, avalynė	86	91	87	90	79
Vaistai, vitaminai	85	95	85	92	86
Stipendijos (mokslui, meno projekto įgyvendinimui)	91	94	93	93	93
Kitos prekės ir paslaugos	74	80	69	78	71
Renginių rėmimas, kurių metu dalis gautų lėšų skiriamos kuriai nors tikslinei grupei, pvz. vaikų globos namams, neįgaliems vaikams ir pan.	92	92	91	92	91

Skirtingą bazinį išsimokslinimą turinčių respondentų nuomonė identiška dėl dviejų labdaros/paramos formų priimtimumo - stipendijų (mokslui, meno projektų įgyvendinimui) bei renginių rėmimo, kurių metu dalis lėšų skiriama kuriai nors tikslinei grupei. Tikslųjų mokslų atstovai šalia šių dviejų labiau nei kiti pabrėžė labdaros priimtimumą drabužių/avalynės, vaistų ir vitaminų pavidalu/forma. Turintys socialinių mokslų bazinį išsilavinimą dažniau nei kiti minėjo visuomeninių organizacijų ir projektų finansavimą (pinigus). Absoliuti dauguma respondentų, turinčių tikslųjų ir socialinių mokslų išsilavinimą, taip pat minėjo ir nemokamo maitinimo priimtimumą, kaip labdaros formą.

Identiška ir verslo bei NVO sektorių atstovų nuomonė dėl stipendijų (mokslui, meno projektų įgyvendinimui) bei renginių rėmimo, kurių metu dalis lėšų skiriama kuriai nors tikslinei grupei priimtimumo. Absoliuti dauguma verslininkų identišškai respondentams turintiems tikslųjų mokslų bazinį išsilavinimą, pabrėžia labdaros priimtimumą drabužių/avalynės, vaistų ir vitaminų pavidalu/forma. Tuo tarpu NVO sektoriaus atstovai dažniau nei verslininkai mini visuomeninių organizacijų ar projektų finansavimą. Rečiau nei verslininkai sutinka su tiesioginiu išmokų privatiems asmenims ar šeimoms formos priimtimumu.

Respondentų prašė pasakyti, kokia labdaros/paramos forma jiems atrodo priimtinausia.

Respondentų atsakymai pasiskirstė taip:

- Priklauso nuo aplinkybių	36%
- Kita materialinė parama, tiesiogiai suteikiama paramos gavėjams privatiems asmenims	26%
- Tiesioginės išmokos labdaros /paramos gavėjams privatiems asmenims šeimoms	20%
- Netiesioginė parama – fondų, draugijų, visuomeninių organizacijų, veiklos rėmimas, skiriant lėšas projektų rėmimui	11%
- Renginių/akcijų rėmimas (koncertų, sporto varžybų)	4%
- Kita	1%
- N/N	2%

Dažniau nei kas trečias apklausos dalyvis mano, kad labdaros formos priimtumas priklauso nuo aplinkybių. Dažniau nei kas ketvirtas minėjo kitą materialinę paramą, tiesioginiai suteikiamą paramos gavėjams privatiems asmenims. Kas penktas mano, kad priimtinausia yra tiesioginės išmokos paramos gavėjams privatiems asmenims. Netiesioginę paramą, skiriant lėšas projektams remti, kaip priimtinausią formą mini tik kas dešimtas apklausos dalyvis.

Priimtinausia labdaros/paramos forma – pagal organizacijos tipą

	Verslas:	NVO
Priklauso nuo aplinkybių	37%	28%
Kita materialinė parama tiesiogiai suteikiama paramos gavėjams privatiems asmenims	28%	12%
Tiesioginės išmokos labdaros /paramos gavėjams privatiems asmenims šeimoms	21%	7%
Netiesioginė parama – fondų, draugijų, visuomeninių organizacijų, veiklos rėmimas, skiriant lėšas projektų rėmimui	8%	41%
Renginių/akcijų rėmimas (koncertų, sporto varžybų)	4%	5%
Kita	- %	5%
N/N	4%	2%

Verslininkų manymu, paramos formos priimtumas priklauso nuo aplinkybių. NVO atstovų manymu, priimtinausia yra netiesioginė parama, skiriant lėšas fondų, draugijų, NVO veiklai, projektams remti.

Priimtinausia labdaros/paramos forma – pagal bazinį išsimokslinimą

	Hum.:	Tiksl.	Soc.
Priklauso nuo aplinkybių	29%	39%	36%
Kita materialinė parama tiesiogiai suteikiama paramos gavėjams privatiems asmenims	32%	26%	24%
Tiesioginės išmokos labdaros /paramos gavėjams privatiems asmenims šeimoms	15%	22%	19%
Netiesioginė parama – fondų, draugijų, visuomeninių organizacijų, veiklos rėmimas, skiriant lėšas projektų rėmimui	14%	7%	18%
Renginių/akcijų rėmimas (koncertų, sporto varžybų)	6%	5%	2%
Kita	1%	-	-
N/N	2%	2%	2%

Turintys tikslųjų ar socialinių mokslų bazinį išsilavinimą mano, kad paramos priimtumą labiausiai sąlygoja aplinkybės. Humanitarai mano, kad priimtinausia yra materialinė parama (išskyrus tiesiogines pinigines išmokas), suteikiama gavėjams privatiems asmenims.

LABDAROS/PARAMOS DONORŲ ŽINOMUMAS

Šiame skyriuje aptarsime verslo ir NVO vadovų nuomonę apie Lietuvos ir užsienio rėmėjų indėlį bei Lietuvos ir užsienio rėmėjų žinomumą.

LIETUVOS JURIDINIAI ASMENYS – LABDAROS/PARAMOS DONORAI

Tyrimo metu respondentų prašėme įvardinti jiems žinomas Lietuvos organizacijas, įstaigas, įmones, fondus, kurios/kurie, jų manymu, skiria daugiausiai lėšų labdarai/paramai (ne daugiau trijų pavadinimų). Iš viso buvo paminėti 193 rėmėjų pavadinimai.

	Iš viso (proc.) (daugybiniai atsakymai)
Caritas	-14
A.Adamkienės fondas	-12
VP Market	-10
Atviros Lietuvos fondas	-10
Utenos alus	- 6
Omnitel	- 5
L.Paksienės “Gerumo fondas”	- 5
Telekomas	- 5

V.Landsbergio fondas	- 4
Lietuvos rytas	- 4
Kalnapilis	- 4
Bėdų turgus	- 4
Didelės įmonės	- 4
SOS vaikai	- 4
Švyturys	- 3
Philip Morris Lietuva	- 3
Iki	- 3
Stumbras	- 3
Bažnyčia	- 2
Bitė GSM	- 2
Visuomeninės organizacijos	- 2
Achema	- 2
Vikonda	- 2
Alaus gamintojai	- 2
Malsena	- 2
Raudonasis Kryžius	- 2
Samariečiai	- 2
Viltis	- 2
A.Zuokienės fondas	- 2
Rimi	- 2
Socialinės rūpybos skyriai	- 1
Vičiūnai	- 1
Pramonininkų konfederacija	- 1
Alita	- 1
J.Kazicko šeimos fondas	- 1
LNK	- 1
Švietimo kaitos fondas	- 1
Respublika	- 1
A.Brazausko fondas	- 1
Koncertai Vingio parke (muzikantai)	- 1
Kauno grūdai	- 1
Didieji prekybos tinklai	- 1
Kraft Foods Lietuva	- 1
Bankai	- 1
Ragutis	- 1
Gubernija	- 1
Ekranas	- 1
Taurus	- 1
“Gelbėkim vaikus”	- 1
Socialinės paramos centras	- 1
TELE 2	- 1
TV 3	- 1
Krasta Auto	- 1
Krišnos sąmonės religinė organizacija	- 1
Savivaldybės	- 1
Combo	- 1
Korys	- 1
Vilniaus baldai	- 1
Unicom Baltic	- 1
Žemaitijos pienas	- 1
LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerija	- 1
N/N	-25

ŽINOMI LIETUVOS ŽMONĖS – LABDAROS/PARAMOS DONORAI

Respondentų prašėme išvardinti žinomus Lietuvos žmones, kurie, jų manymu, skiria daugiausiai lėšų labdarai/paramai (ne daugiau 3 pavardžių). Maždaug kas trečias apklausos dalyvis (30%) neturėjo nuomonės šiuo klausimu. Tai dažniau respondentės moterys, jaunesnio amžiaus (iki 40m.) apklausos dalyviai, didelių įmonių/organizacijų vadovai, verslo atstovai. Turėję nuomonę iš viso paminėjo 69 rėmėjų pavardes.

	Iš viso (proc.) (daugybiniai atsakymai)
A.Adamkienė	-33
V.Uspaskich	-20
L.Paksienė	-13
V.Adamkus	-10
V.Landsbergis	-10
B.Lubys	-10
A.Brazauskas	- 8
J.Kazickas	- 6
K.Bobelis	- 5
A..Zuokienė	- 4
A.Sabonis	- 3
Š.Marčiulionis	- 2
R.Paksas	- 2
N.Veličkienė	- 1
K.Prunskienė	- 1
A.Zuokas	- 1
E.Mildažytė	- 1
A.Valinskas	- 1
G.Ručytė-Landsbergienė	- 1
K.Barštys	- 1
Politikai prieš rinkimus	- 1
N/N	-31

UŽSIENIO JURIDINIAI ASMENYS – LABDAROS/PARAMOS DONORAI

Tyrimo metu respondentų taip pat prašėme įvardinti jiems žinomas užsienio organizacijas, įstaigas, įmones, fondus, kurios/kurie, jų manymu, skiria daugiausiai lėšų labdarai/paramai (ne daugiau trijų pavadinimų). Dažniau nei keturi iš dešimties (43%) respondentų neturėjo nuomonės aptariamam klausimui. Tai dažniau verslininkai nei NVO atstovai, jaunesni (iki 40m.) apklausos dalyviai, turintys tikslių mokslų bazinį išsilavinimą, didelių įmonių, organizacijų vadovai. Turėję nuomonę paminėjo 104 fondų, įvairių organizacijų pavadinimus.

	Iš viso (proc.) (daugybiniai atsakymai)
Tarptautinis Raudonasis Kryžius	- 15
G.Soros fondas	- 15
Caritas	- 10
SAPARD	- 9
Phare	- 6
UNESCO	- 4
UNICEF	- 3
Europos Sąjunga	- 2
Maltos ordinas	- 2
JT Paramos fondas	- 2
Fondas princesės Dianos atmintis	- 2
Phillip Morris	- 2
Lions klubas	- 2
Coca-Cola	- 2
Vokietija	- 1
Medicina be sienų	- 1
Socrates	- 1
JAV	- 1
Karnegio fondas	- 1
Kraft Foods	- 1
West	- 1
JAV-Baltijos fondas	- 1
Humana	- 1
Samariečiai	- 1
L.da Vinchy fondas	- 1
Statoil	- 1
Samsung	- 1
Pagalbos badaujančioms šalims fondas	- 1
Vokietijos katalikų solidarumo akcija (Renovabis)	- 1
Communicates (Nyderlandai)	- 1

UŽSIENIO PRIVATŪS ASMENYS – LABDAROS/PARAMOS DONORAI

Respondentus taip pat prašėme įvardinti žinomus užsienio asmenis, kurie, jų manymu, skiria daugiausiai lėšų paramai./labdarai įvairiose pasaulio šalyse. Net du trečdaliai apklausos dalyvių (66%) negalėjo įvardyti nei vienos užsienio rėmėjo pavardės. Turėję nuomonę įvardijo 73 pavardes.

	Iš viso (proc.) (daugybiniai atsakymai)
G.Soros	- 10
B.Gates	- 3
E.John	- 3
B.Bardot	- 3
M.Jackson	- 2
L.Pavarotti	- 2
J.Kazickas	- 2

P.MCartney	- 2
G.Bush	- 2
Pasaulio milijonieriai	- 1
M.Rostropovich	- 1
H.Fordas	- 1
Amerikos lietuviai	- 1
E.Taylor	- 1
Užsienio šalių vadovai	- 1
C.S.Mott	- 1
Madonna	- 1
V.Havel	- 1
Žymūs menininkai	- 1
F.Mercury	- 1

POŽIŪRIS Į LABDAROS SUBJEKTUS IR OBJEKTUS

Šiame skyriuje aptarsime verslo ir NVO sektoriaus požiūrį į labdaros/paramos davėjus ir gavėjus.

Tyrimo metu klausėme, kaip verslo ir NVO sektoriaus atstovai asmeniškai vertina labdaros/paramos davėjus ir gavėjus.

Požiūris į labdaros/paramos davėjus ir gavėjus

16 lentelė

(%- visi respondentai)

	Palanki	Nepalanki	N/N
Labdaros/paramos davėjai –verslo įmonės	92	3	5
Labdaros/paramos davėjai – visuomeninės organizacijos/fondai	88	4	8
Labdaros/paramos davėjai – privatūs asmenys	90	3	7
Labdaros/paramos gavėjai- visuomeninės organizacijos ir pan.	76	11	13
Labdaros/paramos gavėjai – privatūs asmenys	79	9	12

Kaip matyti, tiek paramos davėjai, tiek ir gavėjai yra vertinami palankiai. Tačiau reikia pažymėti, kad palankumas davėjams yra kiek stipresnis, ypač tai pasakytina apie verslo įmones.

Požiūris į labdaros/paramos davėjus ir gavėjus

17 lentelė

(% nuo atsakiusių "palanki")

	Verslas	NVO
Labdaros/paramos davėjai –verslo įmonės	92	88
Labdaros/paramos davėjai – visuomeninės organizacijos/fondai	88	93
Labdaros/paramos davėjai – privatūs asmenys	91	81
Labdaros/paramos gavėjai- visuomeninės organizacijos ir pan.	75	88
Labdaros/paramos gavėjai – privatūs asmenys	79	76

Skiriasi verslo ir NVO sektoriaus atstovų požiūris į labdaros /paramos davėjus ir gavėjus. Verslo sektoriaus atstovai palankiau vertina davėjus - verslo įmones bei privačius asmenis, o tarp gavėjų – privačius asmenis. NVO sektoriaus atstovai tiek tarp davėjų, tiek ir tarp gavėjų palankiau vertina visuomenines organizacijas/fondus.

Požiūris į labdaros/paramos davėjus ir gavėjus

18 lentelė

(% nuo atsakiusių "palanki")

	Maža	Vidutinė	Didelė
Labdaros/paramos davėjai – verslo įmonės	91	95	84
Labdaros/paramos davėjai – visuomeninės organizacijos/fondai	89	90	77
Labdaros/paramos davėjai – privatūs asmenys	90	92	82
Labdaros/paramos gavėjai- visuomeninės organizacijos ir pan.	75	81	57
Labdaros/paramos gavėjai – privatūs asmenys	77	82	68

Mažų ir vidutinių (pagal apyvartą) įmonių/organizacijų atstovai palankiai vertina visas kategorijas labdaros/paramos davėjų ir gavėjų. Didelių (pagal apyvartą) įmonių/organizacijų atstovai tarp davėjų palankiausiai vertina verslo įmones ir privačius asmenis. Požiūris į visuomenines organizacijas labdaros/paramos davėjas mažiausiai palankus. Tuo tarpu šios grupės respondentų požiūris į labdaros/paramos gavėjus pakankamai rezervuotas. Ypač tai pasakytina apie visuomenines organizacijas.

Kaip jau buvo minėta, verslo ir NVO sektoriaus atstovų prašėme pasakyti, kaip jų nuomone, visuomenė vertina labdaros/paramos davėjus bei gavėjus.

Visuomenės požiūris į labdaros/paramos davėjus ir gavėjus

19 lentelė

(% - visi respondentai)

	Palanki	Nepalanki	N/N
Labdaros/paramos davėjai – verslo įmonės	77	4	19
Labdaros/paramos davėjai – visuomeninės organizacijos fondai	76	3	21
Labdaros/paramos davėjai – privatūs asmenys	79	2	19
Labdaros/paramos gavėjai- visuomeninės organizacijos ir pan.	62	12	25
Labdaros/paramos gavėjai – privatūs asmenys	61	12	27

Apklausoje dalyvių manymu, visuomenės nuomonė tiek į labdaros/paramos davėjus, tiek ir gavėjus yra mažiau palanki. Ypač turint omenyje labdaros/paramos gavėjus. Tačiau reikia pažymėti, kad pakankamai didelis respondentų skaičius apskritai neturėjo nuomonės aptariamam klausimui.

Visuomenės požiūris į labdaros/paramos davėjus ir gavėjus

20 lentelė

(% nuo atsakiusių "palanki")

	Verslas	NVO
Labdaros/paramos davėjai – verslo įmonės	78	67
Labdaros/paramos davėjai – visuomeninės organizacijos/fondai	76	74
Labdaros/paramos davėjai – privatūs asmenys	80	73
Labdaros/paramos gavėjai- visuomeninės organizacijos ir pan.	63	52
Labdaros/paramos gavėjai – privatūs asmenys	63	36

Daugiau nei trijų ketvirtadalių verslo sektoriaus atstovų manymu, visuomenės nuomonė apie paramos davėjus yra palanki. O požiūris į labdaros/paramos gavėjus mažiau palankus. NVO sektoriaus atstovų manymu, visuomenė palankiau žiūri į labdaros/paramos davėjus visuomenines organizacijas/fondus bei privačius asmenis ir mažiau palankiai į verslo įmones. Tarp gavėjų, jų manymu, visuomenė palankiau vertina visuomenines organizacijas ir pan. nei privačius asmenis. Kaip matyti, verslo sektoriaus atstovai labiau linkę manyti, kad visuomenės požiūris į labdaros/paramos gavėjus ir davėjus yra palankus. NVO sektoriaus atstovai labiau linkę manyti, kad visuomenė palankiau vertina tik davėjus.

Visuomenės požiūris į labdaros/paramos davėjus ir gavėjus

21 lentelė

(% nuo atsakusių „palanki“ pagal įmonės dydį)

	Maža	Vidutinė	Didelė
Labdaros/paramos davėjai –verslo įmonės	73	82	71
Labdaros/paramos davėjai – visuomeninės organizacijos/fondai	73	80	68
Labdaros/paramos davėjai – privatūs asmenys	76	83	75
Labdaros/paramos gavėjai- visuomeninės organizacijos ir pan.	57	69	50
Labdaros/paramos gavėjai – privatūs asmenys	55	65	61

Didelių (pagal apyvartą) įmonių/organizacijų atstovų nuomone, visuomenė linkusi palankiau vertinti paramos davėjus (išskyrus visuomenines organizacijas/fondus) nei gavėjus. Reikia pažymėti, kad šios respondentų grupės manymu, tiek tarp labdaros/paramos davėjų, tiek tarp gavėjų visuomenei didžiausią įtarumą kelia visuomeninės organizacijos/fondai ir pan. Vidutinio (pagal apyvartą) dydžio įmonių / organizacijų atstovai taip pat linkę manyti, kad visuomenė palankiau žiūri į davėjus (neišskiriant NVO/fondų) nei gavėjus. Ši respondentų grupė apskritai, labiau nei kitos, linkusi pabrėžti didesnį visuomenės palankumą tiek į davėjus, tiek gavėjus. Mažų (pagal apyvartą) įmonių organizacijų atstovai taip pat mano, kad visuomenė linkusi palankiau vertinti paramos davėjus nei gavėjus.

TEISINĖS APLINKOS LABDAROS /PARAMOS TEIKIMUI LIETUVOJE VERTINIMAS

Šiame skyriuje aptarsime verslo ir NVO sektoriaus atstovų vertinimus apie teisinę aplinką labdaros/paramos teikimui Lietuvoje.

Palankios teisinės aplinkos sukūrimo vertinimas

22

lentelė

(%)	Verslas	NVO	Iš viso
Taip	18	19	18
Ne	68	71	69
N/N	14	10	13

Tik maždaug kas penktas (18%) apklausos dalyvis teigiamai vertina dabartinę teisinę bazę, reglamentuojančią labdaros/paramos teikimą Lietuvoje. Tuo tarpu daugiau nei du trečdaliai apklausos dalyvių (68%) mano, kad Lietuvoje dar nesukurta palanki teisinė aplinka labdarai/paramos teikimui. Dažniau nei kas dešimtas neturėjo nuomonės aptariamam klausimui. Toks teisinės aplinkos vertinimas būdingas skirtingoms respondentų grupėms (verslo ir NVO sektoriaus atstovams, turintiems skirtingą bazinį išsilavinimą, apklausos dalyviams iš skirtingų miestų).

Palankios teisinės aplinkos sukūrimo vertinimas

23 lentelė

(% pagal įmonės dydį)	Maža	Vidutinė	Didelė
Taip	14	20	25
Ne	71	68	59
N/N	15	12	16

Akivaizdu, kad didelių (pagal apyvartą) įmonių organizacijų atstovai dažniau nei vidutinių ar mažų teigiamai vertina esamą teisinę aplinką labdarai/paramos teikimui.

Neigiamai vertinančių teisinę aplinką prašėme pasakyti, ką, jų manymu, reikėtų daryti, kad teisinė aplinka taptų palankesnė aptariamai veiklai.

Teisinės aplinkos gerinimo aspektai

24

lentelė

(%)	Verslas	NVO	Iš viso
Tobulinti teisinę bazę	56	60	56
Suteikti daugiau mokesčių lengvatų paramos teikėjams	46	70	48
Paprastinti paramos teikimo procedūras	40	53	41
Užtikrinti skaidrumą	35	37	35
Užtikrinti viešumą (gerų sėkmingų projektų viešinimas)	28	50	30
Paprastinti paramos teikėjų ir gavėjų atsakomybę atitinkamoms finansinėms institucijoms	27	40	28
Užtikrinti atvirumą	12	17	12

Dažniau nei kas antro apklausos dalyvio (56%), neigiamai vertinusio teisinę aplinką manymu, pirmiausia būtina tobulinti teisinę bazę. Tarp aktualių dalykų minimas ir didesnių mokesčių lengvatų suteikimas paramos teikėjams (48%) bei paramos teikimo procedūrų paprastinimas (41%). Daugiau nei trečdalis (35%) pasigenda aptariamoms veikloms skaidrumo. Panašus respondentų skaičius (30%) mano, kad būtina užtikrinti viešumą (gerų sėkmingų projektų viešinimą). Dažniau nei kas ketvirtas (28%) respondentas mano, kad reikėtų paprastinti paramos teikėjų ir gavėjų atsakomybę finansinėms institucijoms. Mažiausiai aktualiu dalyku yra atvirumo užtikrinimas (12%).

Skiriasi verslo ir NVO sektoriaus atstovų nuomonė apie tai, ką reikėtų daryti, kad teisinė aplinka taptų palankesnė. NVO sektoriaus atstovai mano, kad reikėtų suteikti daugiau mokesčių lengvatų paramos teikėjams, tobulinti teisinę bazę bei paprastinti paramos teikimo procedūras. Verslo sektoriaus atstovai pirmiausiai pabrėžia teisinės bazės tobulinimo būtinumą, antroje vietoje įvardija didesnes mokesčių lengvatas, trečioje – paramos teikimo procedūrų paprastinimą.

Skirtingo dydžio (pagal apyvartą) įmonių organizacijų požiūris į teisinės aplinkos gerinimą

25 lentelė

(% - pagal įmonės dydį)

	Maža	Vidutinė	Didelė
Tobulinti teisinę bazę	58	58	39
Suteikti daugiau mokesčių lengvatų paramos teikėjams	43	37	58
Paprastinti paramos teikimo procedūras	26	29	35
Užtikrinti skaidrumą	45	52	38
Užtikrinti viešumą (gerų sėkmingų projektų viešinimas)	27	41	46
Paprastinti paramos teikėjų ir gavėjų atsakomybę atitinkamoms finansinėms institucijoms	11	13	12
Užtikrinti atvirumą	30	29	27

Didelių (pagal apyvartą) įmonių atstovai mano, kad teisinės aplinkos gerinimui svarbiausi du dalykai: didesnės mokesčių lengvatos paramos teikėjams bei viešumo užtikrinimas (gerų sėkmingų projektų viešinimas). Mažų ir vidutinių (pagal apyvartą) įmonių/organizacijų atstovų manymu, svarbiausia tobulinti teisinę bazę bei užtikrinti skaidrumą. Mažų įmonių/organizacijų atstovai dar mini didesnes mokesčių lengvatas paramos teikėjams, o vidutinių - viešumo užtikrinimo (gerų sėkmingų projektų viešinimas) svarbą.

Turinčių skirtingą bazinį išsilavinimą požiūris į teisinės aplinkos gerinimą

26 lentelė

(% - pagal bazinį išsimokslinimą)

	Humanitariniai mokslai	Tikslieji mokslai	Socialiniai mokslai
Tobulinti teisinę bazę	48	56	68
Suteikti daugiau mokesčių lengvatų paramos teikėjams	47	38	46
Paprastinti paramos teikimo procedūras	32	29	27
Užtikrinti skaidrumą	37	53	46
Užtikrinti viešumą (gerų sėkmingų projektų viešinimas)	30	37	34
Paprastinti paramos teikėjų ir gavėjų atsakomybę atitinkamoms finansinėms institucijoms	15	13	7
Užtikrinti atvirumą	32	28	36

Kaip matyti, respondentai, turintys socialinių mokslų bazinį išsilavinimą labiausiai pabrėžia teisinės bazės tobulinimo būtinumą. Taip pat mini didesnių mokesčių lengvatų svarbą bei veiklos skaidrumo užtikrinimo svarbą. Turintys tikslųjų mokslų bazinį išsimokslinimą taip pat tarp prioritetų pirmiausia mini teisinės bazės tobulinimą bei skaidrumo užtikrinimą. Turintys humanitarinių mokslų bazinį išsimokslinimą tarp teisinės aplinkos gerinimo prioritetų mini teisinės bazės tobulinimą bei didesnes mokesčių lengvatas.

SOCIALINĖS APLINKOS LABDAROS /PARAMOS TEIKIMUI LIETUVOJE VERTINIMAS

Šiame skyriuje aptarsime verslo ir NVO sektoriaus atstovų požiūrį į socialinę aplinką labdaros/paramos teikimui Lietuvoje.

Socialinės aplinkos labdaros/paramos teikimui sukūrimo vertinimas

27 lentelė

(%)

	Verslas	NVO	Iš viso
Taip	27	26	27
Ne	58	60	58
N/N	15	14	15

Tik dažniau nei kas ketvirtas (27%) apklausos dalyvis mano, kad Lietuvoje sukurta palanki socialinė aplinka labdaros paramos teikimui. Beveik du trečdaliai respondentų (58%) yra priešingos nuomonės. Dažniau nei kas dešimtas (15%) apklausos dalyvis neturėjo nuomonės aptariamam klausimui. Verslo ir NVO sektoriaus atstovų požiūriai aptariamam klausimui sutampa.

Socialinės aplinkos labdaros/paramos teikimui sukūrimo vertinimas

28 lentelė

(% - pagal bazinį išsimokslinimą)

	Humanitariniai mokslai	Tikslieji mokslai	Socialiniai mokslai
Taip	29	26	25
Ne	51	64	54
N/N	20	11	21

Nepalankiausiai esamą socialinę aplinką vertina tikslųjų mokslų atstovai. Nuomonės aptariamam klausimui dažniau neturėjo turintys humanitarinių bei socialinių mokslų bazinį išsilavinimą.

Socialinės aplinkos labdaros/paramos teikimui sukūrimo vertinimas

29 lentelė

(% - pagal gyvenvietės tipą)

	Vilnius	Kaunas	Klaipėda	Šiauliai/ Panevėžys	Kiti miestai
Taip	28	30	25	30	11
Ne	57	55	67	53	68
N/N	15	15	8	17	21

Nepalankiausiai esamą socialinę aplinką labdaros/paramos teikimui vertina apklausos dalyviai klaipėdiečiai ir apklausos dalyviai iš mažesnių miestų.

Neigiamai vertinančių socialinę aplinką prašėme pasakyti, ką jų manymu reikėtų daryti, kad socialinė aplinka taptų palankesnė aptariamai veiklai.

Socialinės aplinkos labdaros/paramos teikimui gerinimo aspektai

30 lentelė

(%)	Verslas	NVO	Iš viso
Formuoti palankią visuomenės nuomonę į labdaros/paramos teikimą	50	48	50
Plėtoti įvairių visuomeninių organizacijų fondų veiklą	31	44	33
Skatinti visuomenę užsiimti labdaringa veikla	41	56	42
Plėtoti savanorišką veiklą	31	44	33
Skatinti bendruomenių kūrimąsi ir jų veiklą	19	52	22

Apklausos dalyvių, neigiamai vertinusių socialinę aplinką manymu, pirmiausia būtina formuoti palankią visuomenės nuomonę į labdaros/paramos teikimą (50%) bei skatinti visuomenę užsiimti šia veikla (42%). Tarp kitų prioritetų minimas įvairių visuomeninių organizacijų/fondų bei savanoriškos veiklos plėtojimas (atitinkamai 33%). Rečiausiai tarp įvairių galimų alternatyvų minimas bendruomenių kūrimosi ir jų veiklos skatinimas (22%).

Verslo ir NVO sektorių atstovų požiūris į socialinės aplinkos gerinimo prioritetus skiriasi. NVO sektoriaus atstovai tarp galimų alternatyvų labiau pabrėžia visuomenės skatinimo užsiimti visuomeninę veiklą svarbą bei bendruomenių kūrimosi ir jų veiklos skatinimo svarbą. Verslo sektoriaus atstovai labiau pabrėžia palankios visuomenės nuomonės formavimo į labdaros/paramos teikimą svarbą bei visuomenės skatinimą užsiimti labdarine veikla.

Socialinės aplinkos labdaros/paramos teikimui gerinimo aspektai

31

lentelė

(% – pagal įmonės dydį)

	Maža	Vidutinė	Didelė
Formuoti palankią visuomenės nuomonę į labdaros/paramos teikimą	39	60	52
Plėtoti įvairių visuomeninių organizacijų/fondų veiklą	41	47	50
Skatinti visuomenę užsiimti labdarine veikla	45	41	32
Plėtoti savanorišką veiklą	38	26	40
Skatinti bendruomenių kūrimąsi ir jų veiklą	25	21	12

Skirtingo dydžio (pagal apyvartą) įmonių/organizacijų atstovai įvardija skirtingus socialinės aplinkos gerinimo prioritetus. Didelių ir vidutinio dydžio įmonių atstovų nuomone, svarbiausia formuoti palankią visuomenės nuomonę į labdaros/paramos teikimą bei plėtoti įvairių visuomeninių organizacijų veiklą. Mažų įmonių/organizacijų atstovų manymu, svarbiausia skatinti visuomenę užsiimti labdarine veikla bei plėtoti įvairių visuomeninių/organizacijų ir fondų veiklą.

Socialinės aplinkos labdaros/paramos teikimui gerinimo aspektai

32 lentelė

(% - pagal bazinį išsilavinimą)

	Humanitariniai mokslai	Tikslieji mokslai	Socialiniai mokslai
Formuoti palankią visuomenės nuomonę į labdaros/paramos teikimą	47	50	53
Plėtoti įvairių visuomeninių organizacijų/ fondų veiklą	47	42	53
Skatinti visuomenę užsiimti labdarine veikla	40	41	53
Plėtoti savanorišką veiklą	40	32	25
Skatinti bendruomenių kūrimąsi ir jų veiklą	23	21	19

Respondentų, turinčių socialinių bei tikslųjų mokslų bazinį išsilavinimą manymu, socialinės aplinkos gerinimui būtini trys dalykai – formuoti palankią visuomenės nuomonę į labdaros/paramos teikimą; plėtoti įvairių visuomeninių organizacijų/fondų veiklą, skatinti visuomenę užsiimti labdarine veikla. Turintys humanitarinių mokslų bazinį išsilavinimą labiau pabrėžia palankios visuomenės nuomonės formavimą į aptariamą veiklą bei visuomeninių organizacijų/fondų veiklą.

MORALINĖS APLINKOS LABDAROS /PARAMOS TEIKIMUI LIETUVOJE VERTINIMAS

Šiame skyriuje aptarsime verslo ir NVO sektoriaus atstovų požiūrį į moralinę aplinką labdaros/paramos teikimui Lietuvoje.

Moralinės aplinkos labdaros/paramos teikimui sukūrimo vertinimas

33 lentelė

<i>(%)</i>			
	Verslas	NVO	Iš viso
Taip	28	31	28
Ne	58	50	57
N/N	14	19	15

Dažniau nei kas antras (57%) respondentas mano, kad palanki moralinė aplinka labdarai veiklai dar nesukurta. Dažniau nei kas ketvirtas – (28%) mano, kad moralinė aplinka palanki. Dažniau nei kas dešimtas (15%) neturėjo nuomonės aptariamam klausimui.

NVO sektoriaus atstovai šiek tiek palankiau vertina esamą moralinę aplinką nei verslo sektorius. Tačiau reikia pažymėti, kad tarp šios grupės atstovų yra daugiau neturinčių nuomonės aptariamam klausimui.

Moralinės aplinkos labdaros/paramos teikimui sukūrimo vertinimas

34 lentelė

<i>(% - pagal įmonės dydį)</i>			
	Maža	Vidutinė	Didelė
Taip	26	29	36
Ne	59	58	50
N/N	15	14	14

Palankiausiai esamą moralinę aplinką labdarai veiklai, paramos teikimui vertina didelių (pagal apyvartą) įmonių/organizacijų atstovai. Mažų ir vidutinių įmonių/organizacijų atstovai labiau linkę manyti, kad palanki moralinė aplinka aptariamai veiklai dar nesukurta.

Moralinės aplinkos labdaros/paramos teikimui sukūrimo vertinimas

35 lentelė

<i>(% - pagal bazinį išsimokslinimą)</i>			
	Humanita- riniai mokslai	Tikslieji mokslai	Socialiniai mokslai
Taip	29	28	27
Ne	52	61	52
N/N	19	12	21

Nepalankiausiai esamą moralinę aplinką vertina turintys tikslųjų mokslų bazinį išsilavinimą.

Moralinės aplinkos labdaros/paramos teikimui sukūrimo vertinimas

36 lentelė

(%)- pagal gyvenvietės tipą

	Vilnius	Kaunas	Klaipėda	Šiauliai/ Panevėžys	Kiti miestai
Taip	31	36	23	26	9
Ne	56	52	64	57	68
N/N	14	12	14	17	23

Palankiausiai esamą moralinę aplinką vertina apklausos dalyviai vilniečiai ir kauniečiai, nepalankiausiai – klaipėdiečiai ir respondentai iš mažesnių miestų.

Nepalankiai vertinančius esamą moralinę aplinką prašėme pasakyti, ką jų manymu, reikėtų daryti, kad ji taptų palankesne labdarinai veiklai, paramos teikimui.

Moralinės aplinkos labdaros/paramos teikimui gerinimo aspektai

37 lentelė

(%)

	Verslas	NVO	Iš viso
Ugdyti visuomenės ir individų atsakomybės jausmą	65	71	66
Ugdyti visuomenės dvasingumą	39	57	41
Ugdyti bendruomenės jausmą	29	48	31

Kas trečias apklausos dalyvis mano, kad svarbiausia ugdyti visuomenės ir individų atsakomybės jausmą. Visuomenės dvasingumo ugdymo svarbą minėjo 41% apklausos dalyvių, bendruomenės jausmo ugdymo svarbai pritaria 31% respondentų. NVO sektoriaus atstovai itin pabrėžia visuomenės ir individų atsakomybės ugdymo svarbą, labiau pabrėžia ir kitų veiksmų svarbą. Tuo tarpu verslo sektoriaus atstovams, kalbant apie moralinės aplinkos gerinimą, itin svarbiu atrodo tik visuomenės ir individų atsakomybės jausmo ugdymas. Kitų veiksmų svarba mažiau pabrėžiama.

ĮSTATYMINĖS BAZĖS POKYČIAI IR JŲ ĮTAKA LABDARINGOS VEIKLOS VYSTYMUISI LIETUVOJE

Šiame skyriuje aptarsime verslo ir NVO sektoriaus požiūrį į gyventojų pajamų mokesčio įstatymo pataisą, kuri suteikia galimybę nuolatiniams Lietuvos gyventojams pagal Lietuvos respublikos labdaros ir paramos įstatymą iki 2 proc. pajamų mokesčio sumos pervesti Lietuvos vienetais, turintiems teisę gauti paramą ir jo įtaką tolimesnei labdaringos veiklos raidai Lietuvoje.

Pajamų mokesčio įstatymo pataisos vertinimas

38 lentelė

(%)	Verslas	NVO	Iš viso
Labai teigiamas	16	48	19
Greičiau teigiamas	57	43	56
Greičiau neigiamas	21	2	19
Labai neigiamas	4	5	4
N/N	2	2	2

Trys ketvirtadaliai apklausos dalyvių (75%) teigiamai vertina Pajamų mokesčio įstatymo pataisą. Iš jų kas penktas (19%) - labai teigiamai, o dažniau nei kas antras (56%) – greičiau teigiamai. Maždaug kas ketvirtas (23%) respondentas aptariamą pataisą vertina neigiamai. Iš jų maždaug kas penktas (19%) – greičiau neigiamai, 4% - labai neigiamai.

Reikia pažymėti, kad verslo ir NVO sektoriaus požiūris į aptariamą įstatymo pataisą skiriasi. Tarp verslo atstovų tik šiek tiek mažiau nei kas penktas vertina šią pataisą labai teigiamai. Tuo tarpu tarp NVO sektoriaus atstovų taip vertinančių įstatymo pataisą – maždaug kas antras (48%).

Kas ketvirtas verslo sektoriaus atstovas (25%) kritiškai nusiteikęs įstatymo pataisos atžvilgiu, t.y. vertina ją neigiamai. Tarp NVO sektoriaus atstovų neigiamai vertinančių aptariamo įstatymo pataisą 7%.

Atskirų įstatymo pataisos aspektų vertinimas

39 lentelė

(% nuo visų respondentų)

	Visiškai sutinku	Sutinku	Nesutinku	Visiškai nesutinku	N/N
Tai puikus dalykas, pagaliau aš žinosiu, kad dalis mano uždirbtų pinigų skiriama kilniam tikslui	10	29	19	7	35
Manau, kad tai skatins atjautą, labiau suartins žmones, stiprins bendruomenės jausmą	7	28	24	8	33
Tai rodo valdžios nesugebėjimą spręsti socialines, švietimo, kultūros, sveikatos apsaugos problemas, permetant dalį savo įsipareigojimų ir atsakomybės privatiems asmenims	30	29	11	2	28
Manau, kad įstatymo pataisa realiai neveiks, kaip ir daugelis kitų, ir niekas negalės pasinaudoti šia galimybe	20	36	8	2	34
Procedūra bus per daug sudėtinga ir tai atbaidys žmones	18	31	9	1	41

Atskirų įstatymo pataisos aspektų vertinimas rodo, kad respondentai jos atžvilgiu yra greičiau nusiteikę skeptiškai ar kritiškai nei teigiamai. Dažniau nei kas antras apklausos dalyvis (59%) vertina aptariamą įstatymo pataisą kaip valdžios nesugebėjimą spręsti socialines, švietimo, kultūros ir sveikatos apsaugos problemas bei dalies savo išpareigojimų ir atsakomybės permetimą privatiems asmenims. Beveik toks pats respondentų skaičius (56%), vadovaudamiesi turima patirtimi linkę manyti, kad įstatymo pataisa neveiks kaip ir daugelis kitų ir gyventojai negalės pasinaudoti deklaruojama galimybe. Maždaug kas antras mano, kad lėšų skyrimo procedūra bus per daug sudėtinga ir tai atbaidys žmones.

Keturi iš dešimties (39%) apklausos dalyvių pritaria pozityviam įstatymo pataisos tikslingumui. Dažniau nei kas trečias (35%) mano, kad pataisa turės įtakos moralinei aplinkai, t.y. skatins atjautą, suartins žmones, stiprins bendruomenės jausmą.

Reikia pažymėti, kad pakankamai didelis respondentų skaičius apskritai neturėjo nuomonės apie atskirus įstatymo pataisos aspektus.

Tyrimo metu respondentų prašėme pasakyti ar jų manymu, Lietuvos gyventojai bei jie asmeniškai pasinaudos įstatymo numatyta galimybe skirti iki 2 proc. lėšų labdarai paramai. Informacija pateikiama 40 lentelėje:

40 lentelė

(%)	Tikrai taip	Greičiau taip	Greičiau ne	Tikrai ne	N/N
Gyventojai	3	42	32	5	18
Respondentas asmeniškai	13	45	21	8	13

Nors požiūris į įstatymo pataisą pakankamai skeptiškas, respondentai optimistiškai vertina tiek Lietuvos gyventojų, tiek ir savo asmeninius ketinimus pasinaudoti įstatymo numatyta galimybe. Dažniau nei keturi iš dešimties respondentų (45%) mano, kad gyventojai pasinaudos numatyta galimybe, dažniau nei kas antras (58%) tokios nuomonės apie save.

Ketinančių skirti savo lėšas labdarai paramai klausėme, kuriai sričiai ar konkrečiai organizacijai jie skirtų šiuos 2 proc. savo pajamų mokesčio lėšų ir kodėl?

Buvo paminėtos šios sritys ir organizacijos (kurias paminėjo daugiau nei 1 proc. respondentų)

- Socialinė rūpyba	34%
- Sveikatos apsauga	13%
- Neįgalieji	13%
- Švietimas	9%
- Kultūra (meno žmonės)	8%
- Vaikai	7%
- Mokslas	5%
- Didelės, skurdžiai gyvenančios šeimos, kad jų vaikai gautų išsilavinimą	3%
- Sportas	3%
- Vieniši seneliai	3%
- Gabūs vaikai, jauni talentai	3%
- Bažnyčia	2%
- Vaikai, sergantys sunkiomis ligomis	2%
- Jaunimo ugdymo projektai	2%
- Neįgalūs vaikai	1%
- Aids centras	1%
- Pensijos	1%
- Nukentėjusieji nuo nelaimių	1%
- Kaimas/žemdirbiai	1%

- Studentai	1%
- Medikamentų kompensacijos	1%
- Aplinkosauga	1%
- Vienišos motinos	1%
- Asmeniškai konkrečiai šeimai	1%
- Narkologijos centras	1%
- Silpnaregių ir aklųjų draugija	1%
- NVO paramos centrai	1%
- Nežino, negalvojo apie tai	12%

Kaip matyti, dažniausiai minimos sritys, kurioms iš valstybės biudžeto skiriamų lėšų nuolat nepakanka. Tai socialinė rūpyba, sveikatos apsauga, švietimas, kultūra, mokslas.

Maždaug du trečdaliai (62%) respondentų negalėjo atsakyti į klausimą, kodėl skirtų 2 proc. savo pajamų mokesčio lėšų nurodytoms sritims ar organizacijoms. Turėję nuomonę, savo pasirinkimą dažniausiai argumentavo pasirinktos srities ar organizacijos situacijos sunkumu, nepakankamu valstybės rūpesčiu tautos gerove, savo kompetentingumu, informuotumu apie pasirinktą sritį, garantija, kad lėšos bus panaudotos pagal paskirtį ar atskirų socialinių grupių bejėgiškumu išspręsti savo problemas.

Reikia pažymėti, kad skiriasi verslo ir NVO sektoriaus argumentai. Verslo sektorius labiau linkęs apeliuoti į konkretaus recipientų situacijos sunkumą, pasiryžimą perimti dalį valstybės funkcijų, bandymą švelninti socialinės nelygybės apraiškas. NVO sektoriaus atstovai argumentuoja savo pasirinkimą kompetentingumu konkrečioje srityje, informuotumu apie ją, jos problemų žinojimu bei, kaip ir verslo sektorius, bandymu mažinti socialinės nelygybės apraiškas.

Pajamų mokesčio įstatymo pataisos įtakos labdaringos veiklos vystymuisi, didesniai aktyvumui vertinimas.

41 lentelė

(%)	Verslas	NVO	Iš viso
Taip, turės labai didelę įtaką	5	5	5
Taip, turės tam tikrą įtaką	47	69	49
Beveik neturės įtakos	28	19	27
Visiškai neturės įtakos	5	-	5
N/N	15	7	14

Dažniau nei kas antras respondentas (54%) mano, kad pajamų mokesčio įstatymo pataisa turės įtakos labdaringos veiklos vystymuisi ir didesniai aktyvumui Lietuvoje. Tačiau reikia pažymėti, kad tik nežymi dalis (5%) respondentų teigė, kad ši įtaka bus labai didelė. Labiau būdingas rezervuotas vertinimas – “turės tam tikrą įtaką”.

Akivaizdu, kad NVO sektoriaus požiūris į įstatymo pataisos įtaką labdaringos veiklos vystymuisi yra labiau optimistiškas nei verslo sektoriaus. Net trys ketvirtadaliai (74%) NVO sektoriaus atstovų mano, kad įstatymo pataisa turės įtakos aptariamo proceso vystymuisi ir didesniai aktyvumui Lietuvoje. Tuo tarpu analogiškas vertinimas būdingas tik kas antram (52%) verslo sektoriaus atstovui. O kas trečias (33%) verslo sektoriaus atstovas mano, kad įstatymo pataisa neturės įtakos labdaringos veiklos vystymuisi ir aktyvėjimui Lietuvoje. Tarp aptariamo sektoriaus atstovų du kartus daugiau neturėjusių nuomonės aptariamam klausimui, lyginant su NVO atstovais.

Optimistiškiausiai įstatymo pataisos įtaką labdaringos veiklos vystymuisi, didesniai aktyvumui Lietuvoje vertina apklausos dalyviai kauniečiai (73% mano, kad įstatymo pataisa turės tam įtakos).

Pesimistiškiausiai nusiteikę apklausos dalyviai klaipėdiečiai (52% mano, kad įstatymo pataisa neturės tam įtakos).

DONORŲ AKTYVUMO VERTINIMAS BEI KLIŪTYS LABDARINGOS VEIKLOS VYSTYMUISI LIETUVOJE

Šiame skyriuje aptarsime respondentų nuomonę apie atskirų donorų kategorijų aktyvumą bei kliūtis labdaringos veiklos vystymuisi Lietuvoje.

Donorų aktyvumo vertinimas

41 lentelė

(%)		Organizacijos tipas		
		Verslas	NVO	Iš viso
Privatus verslas	Labai aktyviai	3	2	3
	Pakankamai aktyviai	33	29	33
	Nepakankamai aktyviai	56	67	57
	N/N	8	2	7
Privatūs asmenys	Labai aktyviai	3	-	3
	Pakankamai aktyviai	26	17	25
	Nepakankamai aktyviai	59	71	60
	N/N	12	12	12
Visuomeninės organizacijos/ fondai	Labai aktyviai	2	12	3
	Pakankamai aktyviai	48	38	47
	Nepakankamai aktyviai	36	38	37
	N/N	14	12	13

Akivaizdu, kad nei viena iš trijų donorų kategorijų nepriskiriama labai aktyviai dalyvaujančių labdaringoje veikloje kategorijai, greičiau atvirkščiai. Dažniau nei kas antras apklausos dalyvis (57%) mano, kad privatus verslas nepakankamai aktyviai dalyvauja labdaringoje veikloje. Tarp NVO atstovų taip manančių daugiau nei du trečdaliai (67%). Panaši nuomonė ir apie privačių asmenų aktyvumą aptariamoje veikloje. Beveik du trečdaliai apklausos dalyvių (60%) mano, kad privatūs asmenys Lietuvoje taip pat nepakankamai aktyvūs šioje veiklos srityje. Tarp NVO atstovų taip manančių apie šią donorų kategoriją beveik trys ketvirtadaliai (71%). Nuomonė dėl NVO ir fondų aktyvumo išsiskyrė. Maždaug kas antras (47%) apklausos dalyvis teigė, kad NVO/fondai pakankamai aktyviai dalyvauja labdaringoje veikloje, dažniau nei kas trečias (37%) mano, kad nepakankamai aktyviai. NVO sektoriaus atstovai dažniau nei verslo sektoriaus atstovai teigė, kad NVO/fondai labai aktyviai dalyvauja aptariamoje veiklos srityje (atitinkamai 12% ir 2%).

Privataus verslo aktyvumą labdaringoje veikloje skeptiškiausiai vertina apklausos dalyviai kauniečiai, t.y. net du trečdaliai mano, kad ši kategorija donorų nepakankamai aktyvi. Tuo tarpu apklausos dalyviai vilniečiai bei klaipėdiečiai dažniau nei respondentai iš kitų miestų link teigiamai vertinti privataus sektoriaus veiklą aptariamoje srityje (atitinkamai 39% ir 37% mano, kad pakankamai aktyviai).

Apklausos dalyviai klaipėdiečiai tokios pat nuomonės ir apie privačius asmenis (atitinkamai 35%). Skeptiškiausi apklausos dalyviai kauniečiai. Net du trečdaliai teigia, kad privatūs asmenys nepakankamai aktyvūs labdaringoje veikloje.

Visuomeninių organizacijų/fondų aktyvumą labdaringoje veikloje geriau vertinti linę apklausos dalyviai kauniečiai bei mažesnių miestų verslo ir NVO atstovai. Beveik du trečdaliai mano, kad NVO/fondai pakankamai aktyviai dalyvauja labdaringoje veikloje.

Kliūtys labdaringos veiklos vystymuisi Lietuvoje

42 lentelė

		Organizacijos tipas		Iš viso
		Verslas	NVO	
Nepakankamai stipri ekonomika	Labai rimta kliūtis	41	24	39
	Pakankamai rimta kliūtis	42	55	43
	Tai ne kliūtis	13	14	13
	N/N	4	7	4
Tradicijų nebuvimas	Labai rimta kliūtis	16	17	16
	Pakankamai rimta kliūtis	42	62	44
	Tai ne kliūtis	35	7	32
	N/N	7	14	7
Per didelis valstybinių institucijų kišimasis ir kontrolė	Labai rimta kliūtis	27	17	26
	Pakankamai rimta kliūtis	45	48	46
	Tai ne kliūtis	18	19	17
	N/N	10	16	11
Netobuli įstatymai/įstatymų kaita	Labai rimta kliūtis	39	41	39
	Pakankamai rimta kliūtis	46	41	45
	Tai ne kliūtis	8	7	8
	N/N	7	12	8
Sudėtingos labdaros paramos teikimo procedūros	Labai rimta kliūtis	27	31	28
	Pakankamai rimta kliūtis	47	48	47
	Tai ne kliūtis	14	10	13
	N/N	12	12	12
Informacijos trūkumas apie recipientus	Labai rimta kliūtis	17	14	16
	Pakankamai rimta kliūtis	35	38	35
	Tai ne kliūtis	42	38	41
	N/N	7	10	7
Neigiamas visuomenės požiūris į labdarinę veiklą	Labai rimta kliūtis	7	7	7
	Pakankamai rimta kliūtis	18	19	18
	Tai ne kliūtis	62	60	61
	N/N	14	14	14

Daugumos respondentų nuomone, labdaringos veiklos/paramos teikimo plėtrai Lietuvoje labiausiai trukdo netobuli įstatymai/įstatymų kaita bei nepakankamai stipri ekonomika. Rimta kliūtimi šiuos du dalykus laiko atitinkamai 84% ir 82% apklausos dalyvių. Antrai kliūčių grupei priskirtinos sudėtingos labdaros/paramos teikimo procedūros (75%) ir per didelis valstybinių institucijų kišimasis į aptarimą veiklos sritį ir jos kontrolė (72%). Šalia minėtų pakankamai rimta kliūtimi laikomas tradicijų nebuvimas (60%). Nuomonė apie informacijos trūkumą apie recipientus išsiskyrė. Kas antras apklausos dalyvis laiko tai pakankamai rimta kliūtimi. Dažniau nei keturi iš dešimties, mano, kad tai ne kliūtis. Mažiausiai įtakos labdaringos veiklos/paramos teikimo plėtrai, respondentų manymu, turi neigiamas visuomenės požiūris į labdarinę veiklą. Tik kas ketvirtas respondentas laiko tai pakankamai rimta kliūtimi.

Verslo sektoriaus atstovų manymu, labdaringos veiklos/paramos teikimo plėtrai Lietuvoje labiausiai trukdo netobuli įstatymai/įstatymų kaita bei nepakankamai stipri ekonomika. Tuo tarpu NVO sektoriaus atstovai, šalia minėtų kliūčių, stipriau nei verslo sektorius pabrėžia ir tradicijų nebuvimą. Reikia pažymėti, kad NVO sektoriaus atstovams nepakankamai stipri ekonomika, tradicijų nebuvimas ir sudėtingos labdaros/paramos teikimo procedūros yra lygiavertės kliūtys. NVO sektoriaus atstovai lyginant su verslo sektoriumi mažiau akcentuoja ir per didelį valstybinių institucijų kišimąsi ir kontrolę.

VERSLO IR NVO ATSTOVŲ VERTYBINĖS ORIENTACIJOS

Dominuojančias verslo ir nevyriausybių organizacijų lyderių vertybines orientacijas galima suskirstyti į keturias pagrindines grupes (pagal Rokeach Values Survey skalę, faktorinės analizės rezultatus).

43 lentelė

Orientacija (faktorius)	Dominuojančios vertybės
1. Socialiai orientuotas intelektualumas	Nepriklausomybė
	Pareigingumas
	Intelektualumas
	Mandagumas
	Kompetencija
	Platus akiratis
	Vaizduotė
	Ambicingumas
	Išmintis
	Tvarkingumas
	Drąsa
	Naudingumas
	Sąžiningumas
	Logiškumas
	Patikimumas
	Savikontrolė
2. Orientacija į socialines normas	Naudingumas
	Atlaidumas
	Vidinės ramybės būseną
	Sąžiningumas
	Tikra draugystė
3. Orientacija į tarpasmeninius santykius, šeimą	Šeimos saugumas
	Laimė
	Vidinė harmonija
	Brandi meilė
	Savęs realizavimas
	Laisvė
	Savigarba
	Švelnumas
4. Universalios vertybės	Taika pasaulyje
	Lygybė
	Grožis
	Nacionalinis saugumas
5. Savirealizacija, hedonizmas	Jaudinantis gyvenimas
	Patogus gyvenimas
	Savęs realizavimas
	Visuomeninis pripažinimas
	Malonumai
	Linksmumas

Šių vertybinių orientacijų pagrindu tyrimas leido suskirstyti verslo ir NVO sektorių atstovus į keturias pagrindines grupes, besiskiriančias dominuojančiomis vertybinėmis orientacijomis:

1. Socialiai orientuoti intelektualai (į šią grupę patenka 23% verslo ir NVO sektoriaus atstovų);
2. Hedonistai (į šią grupę patenka 52% verslo ir NVO sektoriaus atstovų)
3. Bendrautojai (į šią grupę patenka 10% verslo ir NVO sektoriaus atstovų)
4. Universalai (į šią grupę patenka 15% verslo ir NVO sektoriaus atstovų)

Kiekvienai iš šių grupių svarbiausios tokios vertybės:

44 lentelė

(vidurkiai, skalė nuo 1 iki 9, kur 1 – svarbu, 9 – ypač svarbu)

Socialiai orientuoti intelektualai		Hedonistai		Bendrautojai		Universalai	
Šeimos saugumas	8.44	Savęs realizavimas	7.33	Šeimos saugumas	7.98	Taika pasaulyje	7.18
Sąžiningumas	8.24	Laimė	7.60	Savigarba	7.61	Laisvė	6.83
Intelektualumas	7.70	Laisvė	7.59	Laimė	7.22	Grožis pasaulyje	5.95
Nepriklausomybė	7.58	Tikra draugystė	7.57	Brandi meilė	7.22	Nacionalinis saugumas	5.77
Vidinė harmonija	7.54	Patogus gyvenimas	7.47	Švelnumas	7.07		
Brandi meilė	7.53	Malonumai	7.40	Tikra draugystė	6.76		
Kompetencija	7.49	Visuomeninis pripažinimas	7.24	Vidinė harmonija	6.54		
Išmintis	7.41	Grožis	7.22				
Naudingumas	7.30	Jaudinantis gyvenimas	7.16				
Vidinė ramybė	7.14						

Gyvenimo sritys svarbiausios kiekvienai grupei.

45 lentelė

(% nurodančių, kad ši sritis labai svarbi)

	Socialiai orientuoti intelektualai	Hedonistai	Bendrautojai	Universalai
Darbas	77	69	68	57
Šeima	91	71	91	77
Draugai, pažįstami	35	33	27	23
Laisvalaikis	24	32	24	23
Visuomeninė veikla	13	12	10	11
Politika	5	8	7	6
Religija	16	10	15	8

Tyrimo rezultatai rodo, kad kai kurios verslo ir NVO atstovų nuostatos į labdarą/paramą skiriasi – jos priklauso nuo bendrųjų vertybinių orientacijų:

Socialiniai-visuomeniniai aspektai

46 lentelė

(% sutinkančių su kiekvienu teiginiu vertybinės grupėse):

	Socialiai orientuoti intelektualai	Hedonistai	Bendrautojai	Universalai
Trumpalaikė parama pinigais ar kitomis materialinėmis vertybėmis neskaitina žmonių patiems ieškoti būdų, kaip spręsti savo problemas	50	46	59	52
Žmogus, įpratęs prašyti ir gauti neatlygintą paramą, galų gale tampa visiškai priklausomas nuo davėjų	62	71	78	72
Lietuvoje yra socialinių grupių, kurios neišgyventų be rėmėjų paramos	89	90	80	91
Labdara - tai galimybė žmogui "atsistoti ant kojų"	60	62	39	46
Labdarą/parama suteikia galimybę įgyvendinti neįprastus, originalius, novatoriškus projektus, kurie nėra remiami iš valstybės biudžeto	92	92	83	88

Absoliuti dauguma respondentų, nepriklausomai nuo vertybinių orientacijų grupės, pabrėžia išskirtinį labdaros/paramos vaidmenį, įgyvendinant neįprastus, novatoriškus projektus, kurie neremiami iš valstybės biudžeto. Absoliuti dauguma įsitikinusi, kad dabartiniu metu Lietuvoje yra socialinių grupių, kurios neišgyventų be rėmėjų paramos. Tuo tarpu požiūris į kitas nuostatas skiriasi. "Hedonistai" dažniau nei kiti linkę manyti, kad trumpalaikis rėmimas daro neigiamą įtaką paramos gavėjams, neskaitina patiems ieškoti būdų, kaip spręsti savo problemas. "Bendrautojai" dažniau nei kiti linkę pabrėžti visiškos priklausomybės nuo davėjų atsiradimo pavojų. "Bendrautojai" dažniau nei kiti labdaros nelaiko galimybe, postumiu gyventi savarankiškai, nepriklausomai.

Moraliniai aspektai

47 lentelė

(% sutinkančių su kiekvienu teiginiu vertybinės grupėse):

	Socialiai orientuoti intelektualai	Hedonistai	Bendrautojai	Universalai
Labdaros gavimas žemina žmones	28	31	22	42
Tarp turtingų žmonių visada atsiras norinčių padėti tiems, kuriems nepasisekė gyvenime	82	84	71	79
Labdara/parama dažniausiai nepasiekia tų, kuriems jos reikia	64	65	71	65
Turtingi žmonės jaučia kaltės jausmą dėl to, kad jiems labiau pasisekė gyvenime ir tai skatina juos atiduoti dalį lėšų labdarai ar paramai	30	42	17	20
Lietuvoje yra socialinių grupių, kurios neteisėtai naudojami labdaros/paramos davėjų geranoriškumu	75	78	61	77
Žmonės, uždirbę didelį turtą savo sunkiu darbu, gali rinktis, ar dalį jo atiduoti labdarai, ar ne	93	94	95	91
Turtingi žmonės tiesiog privalo duoti labdarą ar teikti paramą	29	38	10	23

Dauguma verslo ir NVO sektoriaus atstovų nepriklausomai nuo vertybinių orientacijų tiki turtingų žmonių empatiškumu, tačiau tuo pačiu mano, kad dalies pinigų skyrimas šiai sričiai yra jų laisvo pasirinkimo reikalas. Didesnė dalis visų grupių atstovų linkę abejoti tiek “dalintojų”, tiek ir gavėjų moralumu. “Dalintojų” moralumu labiausiai abejoja “bendrautojai”, gavėjų – “hedonistai” bei “universalai”.

“Universalai” labiausiai linkę pritarti nuostatai, kad labdara žemina žmones. “Hedonistai” dažniau nei kitų grupių atstovai dažniau nei kiti pritaria nuostatai, kad kaltės jausmas skatina turtingus žmones dalį lėšų atiduoti labdarai/paramai. Šios grupės atstovai dažniau nei kiti linkę manyti, kad labdaros/paramos teikimas yra turtingų žmonių prievolė.

Politiniai aspektai

48 lentelė

(% sutinkančių su kiekvienu teiginiu vertybinės grupėse):

	Socialiai orientuoti intelektualai	Hedonistai	Bendrautojai	Universalai
Labdara - tai pinigų plovimo būdas	37	37	36	51
Valdžia, siekianti maksimalios kontrolės visoms gyvenimo sritims, yra pagrindinis labdaringos veiklos vystymosi stabdys	66	69	61	66

“Universalai” dažniau nei kiti linkę sieti labdarą su pinigų plovimu. Tuo tarpu nuomonė apie valdžios neigiamą įtaką labdaringos veiklos vystymuisi beveik identiška. Maždaug du trečdaliai kiekvienos grupės atstovų pritaria nuostatai, kad valdžia, siekianti maksimalios kontrolės visoms gyvenimo sritims, yra pagrindinis aptariamąs veiklos vystymosi stabdys.

Skirtingai orientuotos grupės skirtingai vertina ir labdaros / paramos teikimo motyvus:

49 lentelė

(vidurkiai, skalė nuo 1 iki 9, kur 1 – visiškai neskatina, 9 – labai skatina)

	Socialiai orientuoti intelektualai	Hedonistai	Bendrautojai	Universalai
Finansiniai motyvai	5,60	6,37	5,27	6,62
Politiniai motyvai	5,78	6,02	5,22	6,65
Geranoriškumas, atjauta	7,01	7,18	6,29	6,38
Būdas atsikratyti nereikalingais daiktais	5,15	5,05	4,59	5,46
Noras išgarsėti, savireklama	5,88	6,35	6,20	6,72
Religiniai motyvai	5,40	5,17	3,78	6,09
Remti madinga	4,85	5,82	3,77	5,52
Privati, savanoriška iniciatyva, vidinis poreikis	6,06	6,43	5,08	6,28
Moralinis pasitenkinimas	6,09	6,56	5,12	6,09
Moralinė pareiga	6,30	6,89	4,95	5,91
Skaudi asmeninė patirtis	5,27	5,34	5,34	5,32
Visuomeninė nauda	5,09	5,76	4,60	5,62
Visuomenės tradicija	4,39	5,33	3,75	4,66
Rūpestis visuomenės gerovės kėlimu	5,14	6,05	4,54	5,34
Kaltės jausmas	4,00	4,55	2,68	4,31

Socialiai orientuoti intelektualai mano, kad svarbiausi yra šie motyvai:

- geranoriškumas, atjauta;
- moralinė pareiga;
- moralinis pasitenkinimas;
- privati iniciatyva.

Hedonistai mano, kad svarbiausi yra šie motyvai:

- geranoriškumas, atjauta;
- moralinė pareiga;
- moralinis pasitenkinimas;
- privati iniciatyva;
- finansiniai motyvai;
- savireklama.

Bendrautojai mano, kad svarbiausi yra šie motyvai:

- geranoriškumas, atjauta;
- noras išgarsėti.

Universalai mano, kad svarbiausi yra šie motyvai:

- noras išgarsėti, savireklama;
- politiniai motyvai;
- finansiniai motyvai;
- geranoriškumas, atjauta;
- privati iniciatyva;
- religiniai motyvai;
- moralinis pasitenkinimas.

Vertybinių grupės dalis skirtingose verslininkų/NVO demografinėse grupėse?

50 lentelė

(vertybinių grupės dalis % demografinėje grupėje)

	Socialiai orientuoti intelektualai	Hedonistai	Bendrautojai	Universalai
<i>Lytis:</i>				
Vyrai	19	56	9	17
Moterys	31	45	11	13
<i>Bazinis išsimokslinimas:</i>				
Humanitariniai mokslai	28	39	10	24
Tikslieji mokslai	21	57	8	14
Socialiniai mokslai	26	49	16	8
<i>Sritis:</i>				
Gamyba	20	51	11	19
Paslaugos	26	49	9	16
Prekyba	22	59	10	10
<i>Įmonės dydis:</i>				
Iki 50 darbuotojų	23	53	8	16
Daugiau nei 50 darbuotojų	24	49	13	14
<i>Dydis pagal apyvartą:</i>				
Maža	29	48	7	16
Vidutinė	19	53	11	16
Didelė	21	60	14	5
<i>Įmonė labdarai / paramai skyrė 2002 metais:</i>				
Labai didelę sumą	20	40	40	0
Pakankamai didelę	32	35	17	17
Nedidelę	20	57	7	16
Neskyrė	23	55	8	15

INFORMACIJOS ŠALTINIAI APIE LABDAROS/PARAMOS TEIKIMĄ

Tyrimo metu respondentų klausėme, iš kurių informacijos šaltinių, jų manymu, galima gauti informaciją apie labdaros/paramos teikimą. Bendri rezultatai pateikiami 51 lentelėje.

51 lentelė

(%)

	Organizacijos tipas		Iš viso
	Verslas	NVO	
<i>Televizija</i>	47	31	46
<i>Spauda</i>	47	36	46
<i>Socialinės rūpybos centrai</i>	46	40	45
<i>Visuomeninės organizacijos, fondai</i>	43	64	45
<i>Internetas</i>	42	38	41
Įvairūs renginiai/akcijos (koncertai, sporto varžybos, šventės)	40	19	38
Asmeniniai kontaktai	34	45	35
Radijas	26	17	25
Reklama	21	10	20
Seniūnijos	15	10	14
Parapijos (bažnyčia)	13	17	13
Verslo įmonės	13	2	12

Kaip matyti, respondentų nuomone, 5 šaltiniai, iš kurių galima gauti informaciją apie labdaros/paramos teikimą, yra lygiaverčiai. Tai žiniasklaida (televizija, spauda) socialinės rūpybos centrai, visuomeninės organizacijos/fondai bei internetas. Šių šaltinių informatyvumą pabrėžia atitinkamai dažniau nei keturi iš dešimties apklausos dalyvių. Dažniau nei kas trečias mini įvairius renginius/akcijas bei asmeninius kontaktus. Radiją mini tik kas ketvirtas, reklamą - kas penktas apklausos dalyvis. Mažiausiai informatyviai laikomi: seniūnijos, parapijos (bažnyčia) bei verslo įmonės.

Akivaizdus verslo ir NVO sektoriaus nuomonių skirtumas apie atskirų šaltinių informatyvumą. NVO sektoriaus atstovų manymu, informacijos apie labdaros/paramos teikimą tikslingiausia kreiptis į visuomenines organizacijas/fondus. Tai pabrėžė du trečdaliai NVO sektoriaus atstovų. Ši kategorija respondentų, lyginant su verslo sektoriaus atstovais, labiau pabrėžia ir asmeninių kontaktų svarbą (atitinkamai 45% ir 34%).

Tuo tarpu verslo sektoriaus atstovai šalia penkių minėtų dažniau nei NVO sektoriaus atstovai išskiria ir įvairius renginius/akcijas (atitinkamai 40% ir 19%). Tas pats pasakytina apie radiją ir reklamą.

52 lentelė

(%)

	Kokią pinigų sumą jūsų įmonė/firma/organizacija skyrė labdarai/paramai 2002 m.?		
	Didelę	Nedidelę	Visiškai nieko neskyrė
Televizija	40	45	49
Spauda	50	41	48
Socialinės rūpybos centrai	40	44	49
Visuomeninės organizacijos, fondai	49	47	42
Internetas	43	38	42
Įvairūs renginiai/akcijos (koncertai, sporto varžybos, šventės)	29	40	37
Asmeniniai kontaktai	43	32	34
Radijai	29	21	26
Reklama	16	21	18
Seniūnijos	15	14	14
Parapijos (bažnyčia)	16	11	13
Verslo įmonės	6	16	11

Skyrę didelę sumą labdarai/paramai 2002 m. mano, kad informaciją apie labdaros/paramos teikimą, rėmėjus dažniau nei kitur galima gauti spaudoje, iš visuomeninių organizacijų/fondų, internete arba naudojantis asmeniniais kontaktais. Per aptariamą laikotarpį skyrę nedidelę sumą labdarai/paramai, mano, kad informaciją dažniau nei kitur galima gauti iš visuomeninių organizacijų/fondų, per TV ar socialinės rūpybos centruose. Visiškai neskyrę labdaros praėjusiais metais teigė, kad tikslingiausia kreiptis į socialinės rūpybos centrus ar ieškoti informacijos žiniasklaidoje (televizijoje, spaudoje).